

Leikkaaja graafikon töissä

Työnkuvien sekoittuminen tv-tuotannoissa

Teija Pasanen

Opinnäytetyö

Toukokuu 2014

Elokuva ja televisio

Leikkaus

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Elokuva ja televisio
Leikkaus

TEIJA PASANEN:
Leikkaaja graafikon töissä
Työnkuvien sekoittuminen tv-tuotannossa

Opinnäytetyö 54 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Toukokuu 2014

Leikkaajan ja graafikon työnkuvat vaihtelevat paljon eri yrityksissä ja tuotannoissa, mutta yleensä kyseessä on erilliset omat ammattinsa. Kuitenkin tv-tuotannoissa joissakin tapauksissa työnkuvat yhdistyvät: leikkaaja tekee myös grafiikkaa taikka graafikko leikkaa. Tutkin lopputyössäni, miten tv-tuotannon graafikon ja leikkaajan työnkuvat jakautuvat työelämässä? Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä työnkuviin on? Mitä hyötyä tai haittaa on siitä, että leikkaaja ja graafikko olisivat sama henkilö? Millaisissa tuotannoissa ja yrityksissä leikkaaja voisi hoitaa myös graafikon hommia? Tutkin myös ovatko työnkuvat fuusioitumassa yhteen parhaillaan ja miten tilanne muuttuu tulevaisuudessa?

Rajaan opinnäytetyöni koskemaan tv-tuotantoja ja kanavien sisäistä markkinointia kuten trailereita ja mainoksia. En käsittele elokuvatuotantoja tässä opinnäytetyössäni. Tutkimukseni näkökulmaksi valitsen leikkaajan, mutta otan huomioon myös graafikoiden näkemykset. Tutkimuksesta uskon olevan hyötyä grafiikasta kiinnostuneille leikkauslinjan opiskelijoille sekä ammattilaisille, jotka pohtivat, olisiko graafisen suunnittelun opinnoista hyötyä heille ammattikentällä. Lisäksi toivon tutkimuksellani olevan hyötyä myös oppilaitoksille, jotka suunnittelevat opintosuunnitelmia sopimaan paremmin ammattikentän tarpeisiin. Käytin tutkimuksessani aiheistona asiantuntijahaastatteluja, kyselyjä ja osallistuvaa havainnointia harjoitteluajanani Ylellä Tohlopissa.

Asiasanat: leikkaaja, graafikko, työnkuva, fuusioituminen, yhdistyminen, liikegrafiikka

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Film and television
Specialization of Editing

TEIJA PASANEN

Editor Doing the Job of a Graphic Designer
The Blending of Jobs in TV-productions

Bachelor's thesis 54 pages, appendices 3 pages
May 2014

The job descriptions of the editor and graphic designer vary a lot between various companies and productions, but usually these are separate professions. However, in some cases in TV productions, job descriptions blend together: an editor can do graphics or a graphic designer can edit. This thesis investigates how a graphic artist's and an editor's jobs are divided in the working life. What are the differences and similarities in these job descriptions? If the editor and graphic designer were the same person, what would be the advantages or disadvantages of it? In what kinds of productions and companies could an editor also be a graphic designer? The thesis also looks at whether job descriptions are about to merge together now or in the future,

The thesis focuses only on TV productions and TV- channels' own marketing, such as trailers and commercials. It does not cover film productions. Editors were chosen to be the focus of this research, but the views of graphic designers are also included. This thesis should be beneficial for any editor (students and professionals alike) interested in whether it would be good idea to study graphic design for professional use in the field. In addition, thesis will be useful for educational institutions who are planning the curricula to better suit the professional needs in the field. The material was collected from expert interviews, questionnaires and participant observation during the writer's apprenticeship in Yle.

Key words: graphic designer, editor, job description, blending, fusion, motion graphic,
TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

Tampere University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	LEIKKAAJAN JA GRAAFIKON TYÖNKUVAT	7
2.1	Leikkaajan työnkuva	7
2.1	Graafikon työnkuva	9
2.1	Leikkaaja tv-tuotannossa	11
2.1	Graafikko tv-tuotannossa	13
2.1.1	Liikegrafiikka	15
2.1	Graafiset leikkaustyöt - kenen työnkuva?	17
3	TYÖNKUVAT ERI TUOTANTOYHTIÖISSÄ	20
3.1	Pienessä tuotantoyhtiössä	20
3.2	Keskisuuressa tuotantoyhtiössä	22
3.3	Isossa tuotantoyhtiössä	24
3.3.1	Ylen markkinointi osasto	28
4	TYÖNKUVIEN MAHDOLLINEN YHDISTYMINEN	31
4.1	Työnkuvien yhtäläisyyksiä ja eroja	31
4.2	Yhdistymisestä hyötyä vai haittaa?	33
4.2.1	Laatu?	33
4.2.2	Nopeus?	34
4.2.3	Kustannustehokkuus?	36
4.2.4	Kaksi roolia, yksi mieli	37
4.3	Erillään pysyminen vai fuusioituminen	39
5	POHDINTA	44
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	52
	Liite 1. Kyselyn pohja	52
	Liite 2. Haastattelu kysymyksiä leikkaajille	53
	Liite 3. Haastattelu kysymyksiä graafikoille	54

1 JOHDANTO

Olen aina ollut kiinnostunut graafisesta suunnittelusta ja valmistuin media-assistentiksi koulusta, jonka linjan painotus oli printtimediassa, ohjelmoinnissa ja web-maailmassa. Tein siis paljon graafista suunnittelua ja se tuntui unelma ammatilta. Kuitenkin muutamalla kurssilla opetettiin videokuvaamista ja leikkaamista, jonka seurauksena päätin jatkaa elokuva- ja tv-alan opintoihin. Samalla kuitenkin haaveilin, että voisin tulevaisuudessa olla myös graafikko. Vasta ollessani harjoittelussa leikkaajana Ylellä Toholpissa tajusin, että graafikon taitoja tarvitaan todella paljon televisiotuotannossa. Pyysinkin päästä harjoittelemaan Ylen omalle grafiikan osastolle pari viikoksi voidakseni tutustua asiaan tarkemmin. Vaikka Ylellä leikkaajien ja graafikoiden työnkuvat ovat erillään, yllätyksekseni huomasin joidenkin graafikoiden leikkaavan trailereita ja joidenkin leikkaajien olevan grafiikan kanssa tekemisissä päivittäin.

Minua alkoi kiinnostaa, miksi jossain tapauksissa graafikko ja leikkaaja ovat sama henkilö ja joissain nämä ovat täysin erillään. Päätin siksi tutkia, miten graafikon ja leikkaajan työnkuvat jaotellaan työelämässä? Selvitin, mitä eroja ja yhtäläisyyksiä työnkuviin on ja voitaisiinko nämä työnkuvat yhdistää. Mitä hyötyä tai haittaa yhdistymisestä olisi? Millaisissa tuotannoissa ja yrityksissä näin voitaisiin toimia? Ovatko työnkuvat fuusioitumassa yhteen? Olisiko mahdollista, että tulevaisuudessa ”leikkaaja” ja ”graafikko” ammattinimikkeet olisivat muuttuneet ”jälkityöhön erikoistuneiksi visuaalisiksi taiteilijoiksi”?

Leikkaajan ja graafikon toimenkuvat ja monipuolisuus vaihtelevat paljon eri yrityksissä ja tuotannoissa. Tv-tuotannoissa grafiikan tarve ja tyyli riippuu tuotannosta. Tv-ohjelmien lisäksi tv-kanavan omassa markkinoinnissa käytetään grafiikkaa, jota leikkaajakin voi joutua tekemään. Tämän vuoksi rajaan opinnäytetyöni koskemaan tv-tuotantoja ja kanavien sisäistä markkinointia. En käsittele elokuvatuotantoja tässä opinnäytetyössäni. Keskityn Suomalaiseen tapaan tehdä tv-tuotantoa. Tutkimukseni näkökulmaksi valitsen leikkaajan, vaikka pyrin käsittelemään molempia ammatteja mahdollisimman tasapuolisesti. Tästä tutkimuksesta toivon olevan hyötyä niille, jotka ovat leikkauksen lisäksi kiinnostuneet grafiikasta ja pohtivat, olisiko graafisen suunnittelun opinnoista hyötyä leikkaajalle ammattikentällä. Lisäksi toivon tutkimuksellani olevan hyötyä myös oppilaitoksille näiden suunnitellessa opintosuunnitelmia sopimaan pa-

remmin ammattikentän tarpeisiin. Käytin tutkimuksessani aiheistona asiantuntijahaastatteluja, kyselyjä ja osallistuvaa havainnointia harjoitteluaikanani Ylellä.

Saatteeksi

Lähdin ensin tutkimaan graafikoiden ja leikkaajien työnkuvia ja etsimään näistä yhtäläisyyksiä ja eroja. Hain tietoa asiasta ensin koulujen ja ammattinetin kautta selvittääkseni, mitä siellä kerrotaan ammattien työtehtävistä. Tämän jälkeen tein kyselyjä ja haastatteluja ammattikentällä toimiville graafikoille ja leikkaajille. (Liite 1, s.52; Liite 2, s.53 ja Liite 3, s.54.) Kyselin tietoa heidän työnkuvistaan sekä mielipiteitään leikkaajan ja graafikon työnkuvien sekoittumisen hyödyistä ja haitoista. Yhteensä haastatteluihin ja kyselyihin vastasi 12 alan ammattilaista (Kaavio 1, s. 6). Minulla oli avoimia haastatteluja, puhelinhaastatteluja sekä suljettuja haastatteluja. Jotkut osallistuivat vastaamalla kyselyyn sähköpostitse tai paperille. Yleltä neljä leikkaajaa sekä kolme graafikkoa osallistui tutkimukseeni. Leikkaajista osallistui Juha Koskinen, elokuvaleikkaaja Kari Leppälä, markkinoinnin leikkaaja Jouni Varonen sekä jälkituotannon esimies Anssi Hursti. Ylen graafikoista Anne Kimiläinen, esimies Hanna Selkälä ja kanava AD Jari Kärenlampi laittoivat kortensa kekoon. Ylen ulkopuolisia haastateltavia olivat leikkaaja-graafikko Kimmo Yläkäs (Mediatehdas Dakar), leikkaaja Juha Kuoppala, luova suunnittelija Ville Vase (Lemeon Oy) sekä animaation lehtori Tuomo Joronen. Muita tiedonhankinta kanavia ovat opinnäytetyöt, alan kirjallisuus sekä nettijulkaisut. Seuraavaksi käyn läpi leikkaajan ja graafikon työnkuvia, kerron hieman liikegrafiikasta sekä perehdyn tv-tuotannon työnsäntöön leikkaajan ja graafikon näkökulmasta.

Haastatteluun osallistui:

KAAVIO 1. Haastatteluihin ja kyselyihin osallistui yhteensä 12 osallistujaa, joista leikkaajia puolet, graafikoita 25 % sekä moniosaajia 25 %.

2 LEIKKAAJAN JA GRAAFIKON TYÖNKUVAT

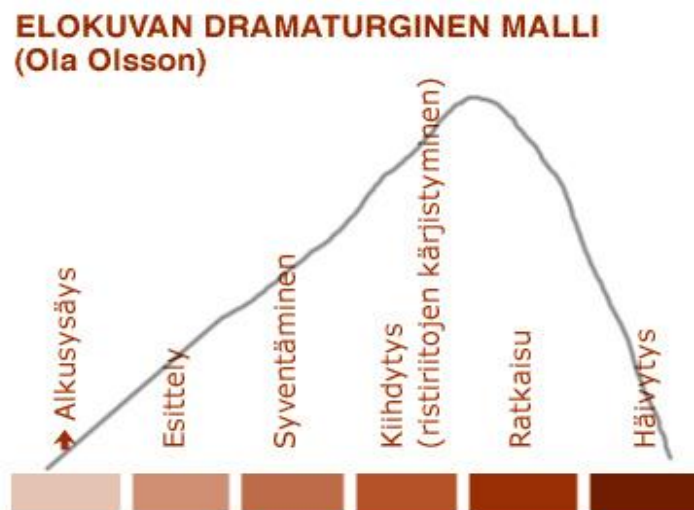
2.1 Leikkaajan työnkuva

Leikkaaja on audiovisuaalisen tuotteen eri materiaalien yhdistäjä. Audiovisuaalinen tuote voi olla esim. tv-ohjelma, elokuva tai mainos. Leikkaajan vastuulla on tuotteen kokonaisuuden hallinta sekä sen rytmin ja rakenteen luominen. Leikkaajia työskentelee pitkien elokuvien, lyhytelokuvien, dokumenttelokuvien, mainosten sekä tv-ohjelmien tuotannoissa. (Leikkaaja, Ammattinetti 2013.)

Kertoessani kavereilleni ammatistani, joku kerran kysyi kuullessaan olevani leikkaaja, että ”miksi ohjelmaa pitää leikata lyhyemmäksi, eikös se olisi vaan parempi olla pidempi”. Sana ”leikkaaja” on nykyään harhaanjohtava ja tulee elokuvan alkuajoilta, jolloin filminauhalle kuvattuja otoksia leikattiin fyysisesti käsin. ”Leikkaaja” sana käsitetään joskus liittyvän epäonnistuneiden kohtien pois leikkaamisen, vaikka leikkaajan työnkuva on paljon muutakin. Nykyään tietokone korvaa sakset, mutta leikkauksen periaatteet eivät ole muuttuneet. Se on valintojen tekemistä ja tarinan rakentamista. Kaikki katsojat eivät ymmärrä sitä, että jokainen televisiossa tai elokuvissa näkemänsä kuva on tarkoin valittu, leikkaajan juuri siihen järjestykseen laittama. Leikkaajan vastuulla on luoda eheä kokonaisuus yhdistämällä videopalasia tarinaksi. Tärkeimpiä taitoja ovat tiivistäminen ja oleellisen sisällön hahmottaminen. Leikkaaja on siis henkilö, joka koostaa valitsemistaan kuva- ja ääniotoksista halutunlaisen kokonaisuuden (Rinkinen 2013, 23).

Koska leikkaajan ehkä tärkein tehtävä on tarinan kertominen siten, että katsoja saadaan haluamaan nähdä lisää, kerron hieman dramaturgiasta. ”Dramaturgia on asioiden esittämistä niin, ettei katsoja pitkästy”, kertoo Aaltonen nettiartikkelissaan (Elokuvantaju, 4.3.2014). Filosofin Aristoteleen (384–322 e.a.a.) runousopin mukaan draamassa on alku, keskikohta ja loppu. Aristoteleen mallia soveltaen elokuvan tekijät ovat kehittäneet omia rakennemalleja dramaturgiasta. Ola Olssonin kehittämässä draamankaaren rakenteessa (Kuva 1, s. 8) jaetaan ohjelma kuuteen osaan: alkusysäys, esittely, syventäminen, ristiriidan kärjistyminen, ratkaisu ja häivytykset. Tarinan kannalta tärkeää on draaman kaaresakin näkyvä etenemisliike; kohtausten sekä henkilöiden on vietävä tarinaa eteenpäin, ettei ohjelma jää laahaamaan paikoillaan. Aaltonen (Elokuvantaju, 4.3.2014) muistuttaa nettiartikkelissaan, että ohjelmassa täytyy myös olla jatkuvasti rytmin ja tempon vaihteiluita. ”Hyvässä ohjelmassa on välillä tiiviitä ja nopeatempoisia jaksoja ja välillä suvan-

topaikkoja, joissa katsoja voi vetää henkeä” (Aaltonen, Elokuvantaju 4.3.2014.) Leikkaajan tehtävänä on siis rakentaa videomateriaalista kokonaisuus, jossa tarina etenee ja rytmi vaihtelee niin, että se pitää katsojan kiinnostuksen yllä ohjelman alusta loppuun. Tarinan kertomiseen liittyy myös tunteet. Tunteiden herättäminen: pelon, myötätunnon, ilon taikka surun aikaansaaminen on myös leikkaajan tehtävä. Walter Murchin kuuden leikkaus-säännön mukaan, tärkein syy leikata on tunne. Ainut asia, mitä hänen mielestään katsoja elokuvista muistaa on elokuvan tunne. Leikkausvalintojen pitää siis välittää henkilöhahmon tunteita, jotta katsoja saadaan samaistumaan hahmoon ja näin tuntemaan tunteita. (Murch 1995, 17–20.)

KUVA 1. Ola Olssonin draaman kaari malli (Elokuvantaju, 4.3.2014.)

Leikkaajalta ihmisenä vaaditaan luovuutta, stressinsietokykyä, yhteistyötaitoja sekä kuvallisen ilmaisun ja dramaturgian tuntemusta. Leikkaaja työskentelee tv-yhtiössä, tuotantoyhtiössä tai omassa pienyrityksissään tehden monenlaisia tuotantoja: elokuva-, mainos-, tv- sekä musiikki- ja yritysvideotuotantoja. (Leikkaaja, Ammattinetti 2013.) Leikkaajan työnkuva vaihtelee suuresti eri tuotannoissa, mutta lähes kaikissa leikkaajan työnkuvaan kuuluu lisäksi äänen synkkausta eli liittämistä videoklippeihin sekä paljon kuvamateriaalin katselua ja nimeämistä. Joissakin tuotannoissa osan edellä mainituista tehtävistä annetaan leikkaus-assistentin tehtäviksi, jotta leikkaaja pystyy keskittymään olennaiseen eli dramaturgiaan. Leikkaajille opetetaan kouluissa myös hieman grafiikkaa. Ammattikorkeakoulussa leikkaajille opetetaan perusteet kuvankäsittelystä, liikegraafikasta ja efektoinnista (TAMK opinto-opas, 2013). Media-assistentin koulutusohjelmassa taas opetetaan perusteet sekä graafisesta suunnittelusta että leikkaamisesta. (Loimaan ammattiopiston kotisivut, 8.12.2013). Ylen leikkaajilta kysyttäessä, mitä heidän

työnkuvaansa kuuluu leikkaamisen lisäksi, 3/4 vastasi medianhallinta: erilaiset tiedostojen siirrot ohjelmien ja järjestelmien välillä, formaattimuutoksia ja valmiiden videoiden syöttäminen lähetyksjärjestelmään (Hursti, kysely 29.11.2013; Leppälä, kysely 2.12.2013; Varonen, kysely 29.11.2013).

2.1 Graafikon työnkuva

Yleensä puhuttaessa graafikosta tarkoitetaan printtimedian ja taiton parissa työskentelevää graafista suunnittelijaa. Osa graafikoista kuitenkin työskentelee sähköisten viestimien ja multimedian parissa mm. mobiilisovellusten, web-grafiikan, pelien sekä tv- ja elokuva-tuotantojen parissa. Tällöin heidän työtehtävänsä on hieman erilainen kuin muilla graafikoilla. (Graafinen suunnittelija, Ammattinetti 2013.) Perustyökalut kuten sommitelu, värioppi ja typografia ovat näissä samat, mutta lisäksi mukaan tulee liike ja ääni.

Graafikon työnkuvaan kuuluu graafinen suunnittelu. Graafikko suunnittelee painetun median puolella julisteita ja esitteitä; logoja ja yritysgrafiikkaa; etikettejä ja pakkauksia sekä kylttejä ja opasteita. Sähköisen median parissa työskentelevä graafikko tekee nettisivuja, peligrafiikkaa, visuaalisia järjestelmiä ja käyttöliittymiä (Kaavio 2, s. 10). Lisäksi on tietysti elokuva- ja tv-grafiikka. Graafikko työskentelee mainos-, viestintä-, digi- sekä graafisen suunnitteluntoimistoissa. Myös kustannusyhtiöissä tarvitaan graafikoita lehden tai kirjan taittoon ja painamiseen. (Lahden ammattikoulun kotisivut, 3.4.2013.) Elokuvaan graafikko suunnittelee alku- ja lopputekstit, nimen fontin, värin ym. ulkoasun, markkinointimateriaalin ja muun elokuvassa näkyvän graafisen materiaalin (Grafiikka, Elokuvantaju 2014). Tässä opinnäytetyössä tutkin kuitenkin tv-tuotantoon tarvittavaa grafiikkaa ja sen tekemiseen erikoistuneita graafikoita. Nämä graafikot työskentelevät televisioyhtiöissä tai jälkituotantoyhtiössä. Animaatiota, 3D grafiikkaa ja visuaalisia efektejä osaavia graafikoitakin on, mutta en käsittele heitä tässä yhteydessä tarkemmin.

Graafisessa suunnittelussa järjestetään hierarkkisesti eri elementtejä kuten valokuvia, värejä ja tekstiä niin, että kuvakieli tukee informaatiota ja tuo lisäarvoa (Graafinen suunnittelu, Wikipedia 2013). Graafiseen suunnitteluun kuuluu tärkeänä osana typografia, jolla tarkoitetaan tekstin, kirjasintyyppien, kirjainten asettelun ja värityksen suunnittelua sekä sommittelua. Päämääränä typografialla on helpottaa viestin oikeanlaista välitymistä (Toivanen, www-sivu 23.3.2014). Alun perin typografialla tarkoitettiin lähinnä

kirjainmerkkien suunnittelua, mutta nykyään se on minkä tahansa paino- tai digitaalisen työn ulkoasua ja sen suunnittelua. (Juselius, www-sivu 2.3.2014.) Visuaalisen muodon luomiseen käytetään fontteja, värejä, asettelua, ryhmittelyä, rytmiä, jännitteitä, liikettä, suuntaa, valoja, varjoja sekä eri elementtien keskinäisiä suhteita. Tällöin täytyy hallita koko tasapainoista kokonaisuutta ja sen suhdetta sisältöön. (Juselius, www-sivu 2.3.2014.) Aivan kuten leikkaajan työssä, graafikko yhdistelee eri elementtejä luodakseen eheän kokonaisuuden. Toisin kuin leikkaaja, graafikko usein tekee nämä tarvitsemansa elementit. Leikkaajan ei tarvitse yleensä videokuvata kuvaa, jota leikata. Graafikko joutuu usein itse menemään kentälle ottamaan valokuvia, videokuvaamaan, piirtämään, efektoimaan tai muuten hankkimaan haluamansa rakennusaineet.

KAAVIO 2. Graafikolla on erilaisia työnkuvia ja suuntautumisvaihtoehtoja.

Graafikolta edellytetään visuaalisuutta, ongelmanratkaisukykyä, luovuutta, stressinsietokykyä ja yhteistyötaitoja. Lähes nämä kaikki ominaisuudet mainitaan myös leikkaajan kohdalla. Yhteistyötaito on yleisesti alalla yhteinen ja tärkeä ominaisuus. Toisin kuin graafikolta, leikkaajalta vaaditaan draaman tajua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuus, jota ollaan tekemässä. Tämä oli ennen selvästi erottava tekijä. Mutta sekin on viime vuosina muuttumassa erityisesti tv:seen tulevan liikegrafiikan kohdalla. Draamantajua on alettu korostamaan graafikoidenkin työssä, sillä yksittäisellä kuvallakin pitäisi pystyä kertomaan tarina. Graafikko Kirsi Kukkurainenkin kertoo Yle-päivän yleisöpaneelissa, että grafiikan rooli on muuttumassa tärkeäksi osaksi tarinankerrontaa. Vaaditaan entistä enemmän kykyä dramatisoida tarinaa. (Kukkurainen, www-sivu 10.10.2012). Leikkaaja Koskinen on myös sitä mieltä, että liikegrafiikan mukaantulo tv:seen on kerronnallisesti suuri virstanpylväs ja myös suuri askel graafikoille. Hänen mukaansa grafiikka elävöittää ja on tärkeä osa tarinankerrontaa, jolloin graafikot antavat audiovisuaaliselle teokselle oman näkökulmansa. (Koskinen, keskustelu 4.12.2013.) Myös leikkaaja-graafikko Yläkäs on sitä mieltä, että graafikon on hyvä osata hahmottaa draamankaarta ja näin tehdä grafiikasta samanhenkistä kuin ohjelma. Grafiikan tulisi heijastaa sitä, mistä tv-sarjassa on kyse. (Yläkäs, haastattelu 5.3.2014.)

2.1 Leikkaaja tv-tuotannossa

Tv-puolella leikkaajan työnkuva voi vaihdella rajustikin. Tv-tuotannon tyypistä riippuen leikkaaja voi leikata pitkiä 24x45min ohjelmakokonaisuuksia taikka vain muutaman minuutin inserttejä eli lyhyitä uutispätkiä (Insertti, Wikipedia 2013). Esimerkiksi uutiset, ajankohtais- ja makasiiniohjelmat koostuvat studiojuonnoista ja useasta lyhyestä insertistä. Leikkaaja voi myös leikata valmista studionauhoitusta oikeaan mittaan esimerkiksi monikameratalliointia, jossa tallennetaan liveinä yleisön edessä tapahtuvaa esitystä grafiikoineen kaikkineen kuten *Tartu Mikkiin* -ohjelmassa. Leikkaaja tekee tiivistä yhteistyötä joko ohjaajan tai toimittajan kanssa riippuen tuotannosta. Joissain tuotannoissa leikkaaja ei pelkästään luo tarinaa, vaan hän saattaa olla vastuussa koko jälkityön viimeistelystä. Joskus graafikko, värimäärittelijä ja äänisuunnittelija lähettävät leikkaajalle oman lopullisen valmiin grafiikan, äänitiedoston tai värimäärityksen. Tällöin viimeinen yhdistely ja tarkastus voivat olla leikkaajan harteilla.

Leikkaajan on täten hyvä osata jokaisesta jälkituotannon osa-alueesta jotakin. Tämä korostuu erityisesti, jos leikkaaja joutuu tekemään esim. äänet ja värikorjailut itse. Näin

käy joskus makasiini- tai ajankohtaisohjelmien inserttien leikkauksessa. Ei ole kustannustehokasta lähettää jokaista muutaman minuutin pituista pätkää värimäärittelijälle tai äänisuunnittelijalle. Niinpä täysin lähetysvalmiin jäljen tekeminen ihan itse on insertti-leikkaajan jokapäiväinen tehtävä. Äänet ja värit korjailtaan nopealla aikataululla niillä resursseilla, mitä leikkausohjelmassa on tarjolla. Joskus kuvaan täytyy lisätä tekstiä, taikka kuvasta täytyy sumentaa tunnistamattomaksi henkilöitä tai asiakirjoja. Nämäkin leikkaaja tekee usein itse.

Itse ollessani harjoittelussa Ylellä yllätyin ensimmäistä Poliisi-TV -inserttiä tehdessäni, kun sain kuulla tekeväni itse äänet ja musiikin valmiiksi asti. En aikaisemmin ollut yhtään ääniorientoitunut, joten opittavaa riitti paljon. Leikkaajan täytyy osata käyttää leikkausohjelman sisällä olevia äänenmuokkausohjelmia, jotka vaikuttivat äänen voimakkuuteen ja laatuun. Usein kentältä äänitettyä haastattelua piti parannella taikka sitten ääntä muokata tunnistamattomaksi. Lisäksi leikkaajana minun piti osata nauhoittaa ja editoida toimittajan spiikki (speak) eli selostusteksti, joka kuuluu ohjelman taustalla (Mediametka, www-sivu, 3.12.2013). Kyselyyn vastanneista Ylen leikkaajista 3/4 mainitsee työnkuvaansa kuuluvan myös äänitöitä (Hursti, kysely 29.11.2013; Koskinen kysely 4.12.2013; Varonen kysely 29.11.2013). Monesti leikkaaja joutuu työstämään ääniä edes sen verran, että ne eivät haittaa leikkausta. Liian kovalla olevat taustäänet saattavat haitata dialogin kuuntelua. Äänen käsittely kuuluu siis enemmän tai vähemmän jokaisen leikkaajan työnkuvaan.

Ohjelmien lisäksi leikkaaja leikkaa tv-puolella usein myös trailereita, kanavan omia mainoksia ja joskus myös ohjelmatunnuksia. Näihin liittyy usein paljon grafiikkaa, jolloin yhteistyö graafikon kanssa tulee kuvioon mukaan. Leikkaaja Juha Kuoppala (haastattelu 5.3.2014) kertoo hieman grafiikan työnkulusta leikkaajan näkökulmasta. Tuotantoyhtiöt tilaavat yleensä grafiikat yrityksestä, joka on erikoistunut niiden tekemiseen. Jos jo etukäteen tiedetään grafiikoiden tekstisisältö, grafiikat tulevat videotiedostoina, joihin ei enää pysty vaikuttamaan. Tällöin voidaan joutua pyytämään korjauksia ja muutoksia tuotannon edetessä. Silloin kun ei vielä tilatessa tiedetä, mitä tietoja tekstiplansseihin ja lopputeksteihin tulee, grafiikat on tehty sellaisiksi, että leikkausvaiheessa niitä pystytään muokkaamaan. ”Jos käytetään Final Cut Pro editointiohjelmistoa, on graafikko tehnyt siellä valmiin pohjan, jossa on grafiikkapalanen sekä tekstityökalulla tehty valmis esimerkkiteksti, jota leikkaaja voi sitten tarpeen mukaan muokata”, kertoo Kuoppala. Grafiikkapalaseen on leikkausohjelmassa tehty valmiiksi tarvittava animaatio

ja leikkaajan pitää tuntea ja tietää, miten animaatio on tehty, jotta voi tarvittaessa tehdä muutoksia. (Kuoppala, haastattelu 5.3.2014.) Mutta graafikonkin on näissä tapauksissa osattava sen verran käyttää eri leikkausohjelmia, jotta grafiikka saadaan asiakkaan tilaamassa leikkausohjelma-muodossa tehtyä. Grafiikkapohja voi olla myös After Effects tai Protoshop -tiedosto, jos leikkaaja osaa sellaista käyttää. Tämä tuo leikkaajan ja graafikon työnkuvat lähemmäs toisiaan.

Tv-leikkaaja saattaa joskus tehdä itse pienimuotoista grafiikkaa. Toimitukseen saattaa tulla esimerkiksi uutta tietoa liittyen juuri leikattavan insertin aiheesta. Tästä on saatava karttagrafiikka, tilasto tai kuva mukaan leikkaukseen saman tien, sillä insertti laitetaan illan lähetykseen. Grafiikan tilaus erilliseltä yhtiöltä tai freelancerilta muutaman tunnin varoitusajalla on hankalaa, joskus mahdotonta, joten leikkaaja saattaa joutua tekemään grafiikan itse. Leikkausohjelmissa on nykyään mahdollisuus tehdä pienimuotoista liikkuvaa grafiikkaa, joten erillisten graafisten ohjelmien osaamista ei välttämättä tarvita. Laadun kannalta tietysti on parempi, jos leikkaaja osaa käyttää graafiseen suunnitteluun erikseen suunniteltuja ohjelmia. Art director Kärenlampi Yleltä (haastattelu 6.3.2014) painottaa, että heidän markkinoinnin leikkaajilla on oltava ymmärrys grafiikan suhteen. Ylen markkinoinnin tiimissä jokainen on laadunvalvoja. Jokainen voi sanoa, jos jokin grafiikka ei näytä hyvältä, tai se ei toimi katsojan tai markkinoitavan ohjelmatuotteen näkökulmasta hyvin. ”Ei edellytetä, että leikkaaja osaa sanoa, että välistys tai asettelu ei ole oikein... leikkaajan ei tarvitse osata purkaa sitä. Riittää, että leikkaaja nostaa käden ylös ja sanoo, että grafiikassa on jokin vinossa ja sitten pohditaan miksi”. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) Leikkaajalta siis edellytetään visuaalista silmää grafiikan suhteen tv-maailmassa.

2.1 Graafikko tv-tuotannossa

Graafikko tekee tv-tuotannossa yleensä tiivistä yhteistyötä leikkaajan kanssa. Joten graafikon on tiedettävä, mitä leikkaaja tekee ja minkälaisia toimenkuvia sillä on. Mitä ovat leikkausversiot ja miten koko paletti toimii? Tv-ohjelmaan grafiikan on oltava eri muodossa kuin painoon menevät printtigrfiikat. On oltava RGB värimaailma ja lisäksi eri kuvakoot ja kuvaformaattit on tunnettava. Aina on hyvä ymmärtää muidenkin työnkuvia sillä se helpottaa työnkulkua. (Yläkäs, haastattelu 5.3.2014.) Tämä koskee myös koko tv-tuotannon palettia kuvauksesta äänityöhön.

Pääasiassa graafikko tv-tuotannossa suunnittelee ohjelmien graafisen ilmeen ja tekee ohjelmaan liikegrafiikat. Ylellä graafikko saattaa toimia myös painotuotteiden jälkikäsitteijänä, 3D-animaattorina sekä ns. efektoijana (Kukkurainen, www-sivu 10.10.2012). Ohjelman lavastusta varten graafikko voi päästä suunnittelemaan ja tulostamaan erilaisista printtimediaa, kuten lavastetun ravintolan logoja, menuja ja tapetteja. Suurin osa graafikon työstä on kuitenkin suunnittelua. Jokainen tv-tuotanto on erilainen ja grafiikan tarve ja määrä on tapauskohtainen. Dokumentti ja draamatuotannoissa ei ole esimerkiksi joka jaksoista muuttuvaa grafiikkaa, joka työllistäisi graafikkoa päivittäin. Sen sijaan tarvittavat grafiikat, kuten ohjelmatunnus, tilataan ennen sarjan alkua erikseen. Uutis-, ajankohtais- ja asiaohjelmissa sen sijaan on paljon muuttuvaa ja nopealla aikataululla toimitettavaa grafiikkaa mm. tekstiplansseja, kartta- ja tilastografiikkaa. *Tartu Mikkiin* kaltaisissa viihdeohjelmissa on paljon ennen studiolähetystä tehtävää grafiikkaa esim. vihjeet ja laulujen nimet, mutta jälkikäteen tehdään myös esim. nimiplanssit ja karaokesanat kuvan alareunaan.

Ylen graafikoiden esimies Hanna Selkälä (haastattelu 14.3.2014) kertoo graafikoiden työnkuvasta tv-tuotannossa seuraavasti. Kun graafikolle tulee tilaus, ohjelmalle on olemassa usein vain sisältö ja sen perusteella graafikko miettii, miltä ohjelma näyttää. Graafikolta tilataan usein koko paketti: logo, ohjelmatunnus, jinglet, lopputunnus, tekstiplanssit, markkinointi materiaalia, vähän printtiä sekä nykyään myös nettisivuja ja mobiilisovelluksia. Graafinen suunnittelija tekee ensin perus suunnittelutyötä apunaan kynä ja paperi. ”Hän suunnittelee värimaailman, typografiaa, miettii kohdeyleisöä, kenelle ohjelma tulee ja hakee sen vision. Monesti, kun on tv-ohjelmasta kyse, mietitään näitä lavastajan ja pukusuunnittelijan kanssa yhdessä” (Selkälä, haastattelu 14.3.2014). Luova suunnittelija Ville Vase (haastattelu 17.3.2014) kertoo, että monesti logot on tehty jo etukäteen promomateriaaliksi, ja näitä hyödynnetään suunnitteluvaiheessa, että päästään tekemään samanlaista maailmaa. Kun itse suunnittelutyö on tehty ja linjat vedetty, alkaa tekemisvaihe. Graafikot usein kuvaavat tarvitsemansa video- tai stillkuva-materiaalin esim. ohjelmatunnusta taikka muuta grafiikkaa varten. Jos materiaalin täytyy olla itse ohjelman kuvatusta materiaalista, niin se tulee yleensä leikkaajalta. ”Jos tv-tunnaria ollaan tekemässä niin asiakkaalle saattaa olla yksinkertaisempaa, että he itse tuottavat sen kuvatun materiaalin samalla kuin ottavat promoalokuvia” (Vase, haastattelu 17.3.2014). Lähtökohtaisesti kuitenkin kaikki tehdään itse. Usein graafikko piirtää ja luo kuvia erilaisissa vektorigrafiikka- tai 3D-ohjelmissa. Kun materiaali on luotu, ruvetaan animoimaan grafiikkaa eli tekemään liikegrafiikkaa. Joskus graafikon täytyy

käyttää kompositointi -ohjelmia yhdistääkseen videota grafiikkaan. Kompositoinnilla tarkoitetaan usean kuvamateriaalin yhdistämistä yhdeksi kuvaksi. Tähän käytetään erilaisia syväämistekniikoita, joista tunnetuin on green screen-tekniikka, jossa kuvausvaiheessa taustalla oleva vihreä taustakangas poistetaan ja tilalle laitetaan muuta kuvamateriaalia.

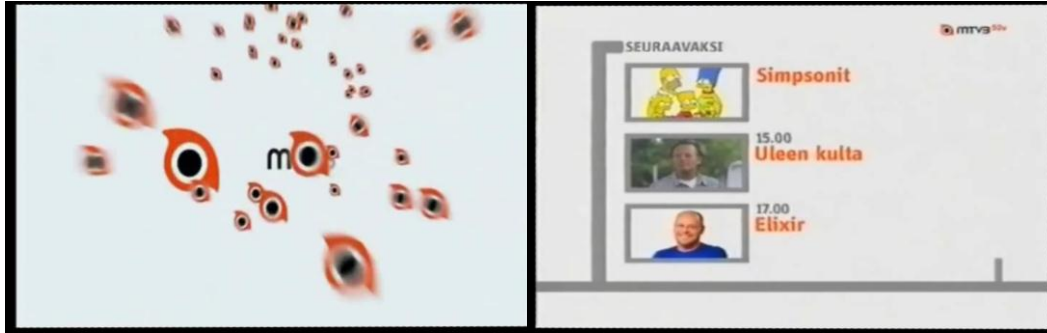
2.1.1 Liikegrafiikka

Liikegrafiikka (Motion graphics) tarkoittaa grafiikkaa, jolle on annettu vaikutelma liikkeestä animoimalla. Liikegrafiikka voi koostua kuvista, videoista, tekstistä, äänestä ja 2D sekä 3D animaatioista. Termille ei ole yksiselitteistä määritelmää ja siksi ero animaation ja liikegrafiikan välillä on häilyvä. Televisiossa liikegrafiikka on jatkuvasti läsnä ja se jakautuu kolmeen kategoriaan: kanavailmeet, promo- ja informaatiografiikat. (Motion Plus Design, Video 24.11 2013.)

KUVA 2. SUB:in kanavatunnus voitti kultaa mainonnan ja promootioiden designia ja markkinointityötä palkitsevassa Promax-kilpailussa Berliinissä. (Kuva: Sub Channel idents, promaxdba 2011)

Monella tv-kanavalla on liikegrafiikan keinoin rakennettu kanavailme, jolla pyritään erottumaan muista (Julin 2012, 9). Kanavailmegrafiikoita ovat esim. kanavatunnus (Kuva 2, s. 15), ohjelmatiedot ja jatkuu – tunnukset (Kuva 3, s. 16). Promografiikalla taas tarkoitetaan mainokseen tai traileriin tehtyä grafiikkaa. Lähes kaikissa trailerissa ja mainoksissa tarvitaan liikegrafiikkaa antamaan lisäinformaatiota, erottuvuutta ja rytmiä. (Noki 2013, 7-8.) Itse mainokset tai trailerit voidaan tehdä myös pelkästään liikegrafiikalla, jolloin ne eivät sisällä yhtään videokuvattua materiaalia. Yleensä viimeistään trailerin lopussa tulee logo ja teksti, joka kertoo mitä, missä ja milloin (Kuva 4, s. 16).

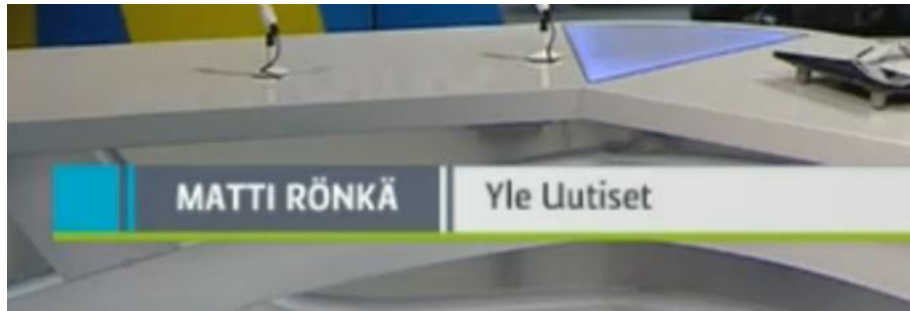
KUVA 3. MTV3:n liikegraafiikalla toteutetut jatkuu -tunnus sekä ohjelmatiedot vuosilta 2005–2013 (Kuva: Youtube, 4.3.2014)

KUVA 4. Kimmo -sarjan trailerissa liikegraafiikka kertoo mitä, missä ja milloin. (Kuva: Youtube, 4.3.2014)

Informaatiografiikka taas tarkoittaa grafiikkaa, jolla annetaan tietoa (Noki 2013, 9-14). Infografiikaksi lasketaan mm. ohjelmalistat, TG:t ja kolmasosa-grafiikat. Infografiikoista yleisin on TG eli tekstiplanssi (Kuva 5, s. 17), joka kertoo katsojalle esim. ajan, paikan, haastateltavan nimen ja tittelin tai vaikka ohjelman jakson nimen. Kolmasosa-grafiikka on kuvaruudun alaosassa tai sivussa oleva planssi, jossa on tavallista enemmän informaatiota. Sitä käytetäänkin enemmän informaatiota vaativien tv-ohjelmien, kuten ruuanlaitto-, reality- tai live-ohjelmien yhteydessä. Infografiikaksi voidaan laskea myös loppu- ja alkuteksti jaksot. Muita tv-ohjelmissä olevia grafiikoita ovat ohjelmatunnus eli alkutunnus eli tunnari (Kuva6, s. 17) sekä jinglet. Välijinglet ovat yleisiä liikegrafiikoita ajankohtais- ja makasiiniohjelmissä. Jinglet ovat lyhyitä graafisia väliskejkeitä ohjelman sisällä, joita käytetään siirryttäessä paikasta ja ajasta toiseen. Esimerkiksi siirryttäessä studiosta videoon tai haastatteluun ja sieltä takaisin, käytetään jinglejä, joissa on yleensä ohjelman logo tai ydingrafiikka. (Noki 2013, 9-14.)

KUVA 5. Yle uutisten juontajan TG eli tekstiplanssi on esimerkki infografiikasta (Kuva: Areena 5.3.2014)

KUVA 6. Yle uutisten ohjelmatunnus on toteutettu puhtaasti liikegrafiikalla (Kuva: Areena 5.3.2014)

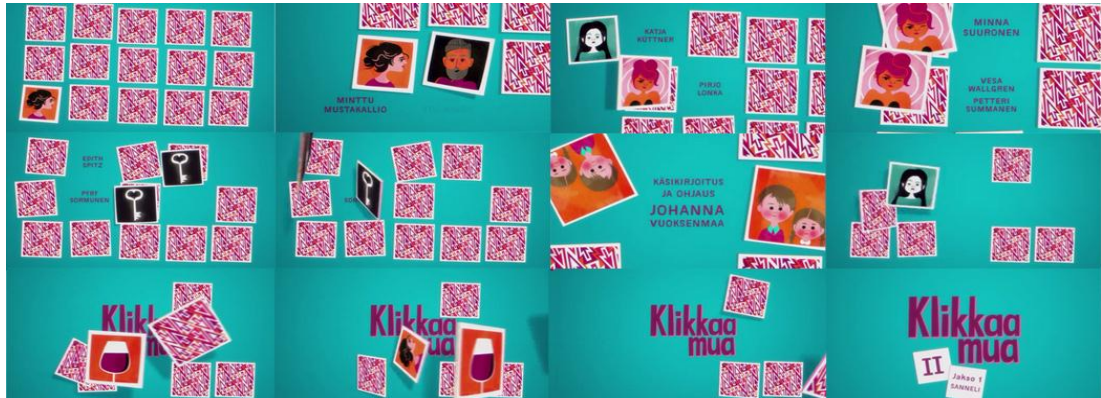
Kaikkeen liikegrafiikkaan liittyy liikkuvan kuvan perussäännöt, jotka graafikon täytyy osata. Tarinankerronnallisesti liikegrafiikassa on oltava alku, keskikohta ja loppu (Noki, 2013, 45). Erityisesti ohjelmatunnuksissa, mainoksissa tai trailereissakin pitää olla draamankaaren lisäksi rytmiä, oli se toteutettu sitten liikegrafiikalla tai videokuvalla. ”Rytmitajua pitää olla leikatessa ja liikegrafiikkaa tehdessä”, Kuoppala toteaa (haastattelu 5.3.2014). Graafikon on siis osattava leikkaamisen perusteita voidakseen tehdä pitkiä ja vaativia liikegrafiikoita. Lisäksi liikegrafiikkaan kuuluu yleensä myös ääntä, jolloin graafikko voi joutua opettelemaan äänen muokkausta. Jos äänet tilataan erikseen äänisuunnittelijalta, on graafikon pystyttävä kertomaan, millaista ääntä tarvitaan.

2.1 Graafiset leikkaustyöt - kenen työnkuva?

Trailerit, mainokset ja ohjelmatunnukset ovat lyhyitä, eikä niissä usein ei ole paljoa leikkattavaa. Mutta sen sijaan niissä on yleensä paljon grafiikkaa ja saattavat koostua pelkästään liikegrafiikasta. (Yläkäs, haastattelu 19.2.2014.) Kyse on siis leikkaustyöistä, joiden pääpaino on grafiikassa. Näiden lokeroiminen joko leikkaajan tai graafikon työnkuvaan on hieman pulmallista. Kysyessäni asiasta sekä leikkaajilta että graafikoilta, vastaus ei ollut yksiselitteinen, vaan tapauskohtainen. Haastattelussa kävi ilmi, että trailerit

mielletään yleisesti leikkaajan työnkuvaksi, johon graafikko tekee promografiikan. Yleensä 30sek-1min pituiset trailerit koostetaan suuresta määrästä ohjelman varsinaista videomateriaalia, jotka ovat yleensä leikkaajalla muutenkin työstössä. Leikkaaja siis tuntee jo materiaalin sekä ohjelman läpikotaisin, jolloin trailerin teko on hänelle helpompaa. Mutta mitä jos traileri koostuu suurimmaksi osaksi grafiikasta? ”Jos trailerissa, mainoksissa tai alkutunnuksissa on paljon liikegrafiikkaa, sanoisin, että olisi parempi että ne tekisi graafikko, joka osaa myös leikkausta” Kuoppala (haastattelu 5.3.2014). Anonyymi leikkaaja (kysely 19.3.2014) on sitä mieltä, että jos käytetään pelkkää liikegrafiikkaa, niin kyseessä on ehdottomasti silloin graafikon työnkuva. Mutta jos leikataan videokuvaa, johon yhdistellään grafiikkaa, esim. 3D:tä, pitäisi leikkaajan ja graafikon tehdä tiivistä yhteistyötä. (Anonyymi leikkaaja, kysely 19.3.2014.) Yhteistyön kannalla on myös Yläkäs: ”Molemmat tekee sitä, mitä osaa ja siitä tulee paremman näköinen lopputulos” (haastattelu 19.2.2014).

Siinä missä trailerit miellettiin leikkaajan työksi, ohjelmatunnukset miellettiin lähes yksimielisesti graafikon työnkuvaksi. Ylen graafikoiden esimies Hanna Selkälä perustelee syyksi, että ohjelmatunnus on usein graafinen (Kuva 7, s.19) ja ilmentää ohjelman tunnelmaa sekä maailmaa, jonka graafikko on jo visioinut (haastattelu 14.3.2014). Myös Kuoppala (5.3.2014) on sitä mieltä, että usein alkutunnuksissa on poikkeuksetta paljon animaatiota ja grafiikkaa. Silloin on parempi, että työn tekee graafikko. (Kuoppala, haastattelu 5.3.2014.) Joskus ohjelmatunnus saattaa olla kuitenkin pelkästään leikkaajan tekemä. Tällöin ohjelmatunnuksessa käytetään runsaasti videokuvattua materiaalia, eikä grafiikkaa ole juuri lainkaan - korkeintaan nimi tai logo (Kuva 8, s. 19). Mutta aika usein leikkaaja ja graafikko tekevät tiivistä yhteistyötä tehdäkseen ohjelmatunnuksen (Kuva 9, s. 19). Esimerkiksi leikkaaja saattaa leikata tunnuksen rungon, johon graafikko tekee värimäärittelyn jälkeen grafiikat (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014). Jos graafikko on jo tehnyt grafiikan etukäteen, leikkaajan homma leikatessa on laittaa ne paikoilleen leikkausohjelmassa. Usein leikkaaja ja graafikko ovat jatkuvassa yhteydessä keskenään ja lähettävät eri versioita toisilleen. Tällaiset tapaukset ovatkin tyypillisiä esimerkkejä, joissa graafikon ja leikkaajan työnkuvat menevät ristiin. Kärenlampi muistuttaa, ettei tämäkään ole yksiselitteinen asia, koska on olemassa ohjelmatunnuksia, joiden pääroolissa on kuvaaja. Ohjelmatunnus voi näin ollen koostua esim. vain yhdestä panorointikuvasta, mihin tulee vain yksinkertainen teksti. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014). Tähän ei leikkaajaa tai graafikkoa välttämättä tarvita, vaan loppukooston saattaa tehdä esim. ohjaaja itse.

KUVA 7. Esimerkki kuvia graafikon tekemästä ohjelmatunnuksesta, jossa ei tarvita leikkaajaa. (Kuva: Klikkaa mua, MTV Katsomo 27.3.2014)

KUVA 8. Esimerkki kuvia leikkaajan tekemästä ohjelmatunnuksesta, jossa välttämättä ei tarvita graafikkoa. (Kuva: Meidän safkaa, MTV Katsomo 27.3.2014)

KUVA 9. Esimerkki kuvia leikkaajan ja graafikon yhteistyöllä tehdystä ohjelmatunnuksesta. (Kuva: Erlaiset äidit, MTV Katsomo 27.3.2014)

3 TYÖNKUVAT ERI TUOTANTOYHTIÖISSÄ

3.1 Pienessä tuotantoyhtiössä

Tässä osioissa pureudun leikkaajan työnkuvaan erikokoisissa tuotantoyhtiöissä suhteessa grafiikkaan. Tuotantoyhtiön kokoa on vaikea määritellä pelkästään työntekijöiden määrän perusteella. Haastatteluun osallistuneet Yläkäs ja Vase mainitsivat olevansa töissä pienessä yhtiössä. Vertasin näitä yhtiöitä muihin haastatteluissa mukana olleisiin yhtiöihin ja nämä (Mediatehdas Dakar ja Lemeon Oy) olivat pienempi kokoisia eikä näillä ollut kansainvälistä verkostoa ulkomailla. Henkilömäärältään yhtiöt ovat n. 5-10 henkilön kokoisia. Tässä tutkimuksessa nämä kaksi siis edustavat pienikokoisia tuotantoyhtiöitä.

Kimmo Yläkäs (haastattelu 19.2.2014) työskentelee Mediatehdas Dakarissa. Hän toimii pääasiassa leikkaajana, mutta tekee myös kaikki pienen yhtiönsä tarvitsemat grafiikat. Hän on opiskellut elokuva- ja tv-linjaa Lahden muotoiluinstituutissa sekä suorittanut virtuaalisoinnin erikoistutkinnon liikkuvasta grafiikasta. Leikkaamisen lisäksi Yläkäs tekee ohjelmatunnuksia, TG:itä ja lopputekstijaksoja. Lisäksi hän tekee mm. mainos- ja yrityselokuvaan pieniä ja kevyitä animaatioita, mallinnuksia sekä 3D animaatioita. Vasta isoissa ja raskaissa animaatioissa yhtiö joutuu hankkimaan apuvoimia ulkopuolelta. (Yläkäs, haastattelu 19.2.2014.)

Yläkäs tekee yhteistyötä myös kahden muun perinteisen graafikon kanssa, jotka työskentelevät saman yhtiön sisällä olevassa mainostoimistossa. Yhdessä he käyvät läpi projekti projektilta, miten grafiikka tehdään. Yläkäs painottaa, että suurin osa graafisesta suunnittelusta saattaa olla jo tehty, kun hän pääsee mukaan projektiin. Ohjelmaan on saatettu jo kanavalle myynnin yhteydessä tai pilotin teko vaiheessa tehdä ulkoasua ja logoa. Usein näitä grafiikoita käytetään joko sellaisenaan tai niihin tarvitsee tehdä vain hieman muutoksia. Välillä on ollut myös projekteja, joissa Yläkäs on suunnitellut alusta asti kaiken. Jos ulkoasu on jo valmiiksi suunniteltu, loppu hoituu nopeasti kuin itseltään. Kun sarja on leikattu, siirretään valmiista logosta yms. jo valmiiksi tehdystä materiaalista muotokieli TG:ihin, lopputeksteihin sekä muuhun grafiikkaan, mitä sarjaan tarvitaan. (Yläkäs, haastattelu 19.2.2014.)

Yläkäs hoitaa leikkaamisen lähes kokonaan valmiiksi ennen grafiikan tekoa. Grafiikkaa tehdään samaan aikaan kun leikkausversio on kommentointi kierroksella taikka äänisuunnittelussa. Yläkäs kertoo, että on parempi keskittyä yhteen asiaan kerrallaan. Lisäksi grafiikat on parempi suunnitella valmiiseen tuotteeseen, jolloin vasta näkee, miltä kokonaisuus näyttää ja kuinka grafiikat siihen sopivat. Leikkausvaiheessa käytetään ns. demografiikoita kertomaan, millaista grafiikkaa tulee mihinkin ja kuinka kauan niiden tulisi kestää. Joskus täytyy palata takaisin leikkauspöydälle, jos grafiikan taustalle suunniteltu kuva on liian lyhyt. Normaalisti Yläkäs laittaa vasta valmiisiin jaksoihin grafiikat paikoilleen, mutta sellaiset sarjat, josta on tehty jo useampia kausia, grafiikat laitetaan paikoilleen jo aikaisemmassa vaiheessa. Esimerkiksi Yläkkään tekemässä Virittäjät -sarjassa on paljon auton teknisiä tietoja kertovia grafiikoita, joille osataan jo usean tuotantokauden jälkeen jättää kuvituksessa tarpeeksi aikaa grafiikalle. (Yläkäs, haastattelu 19.2.2014.)

Ville Vase (haastattelu 17.3.2014) tekee grafiikat yleensä vasta leikkauksen jälkeen tilanteissa, missä on vahva kuvattu kuvallinen kerronta. Jos taas on vahva graafinen kerronta, tehdään grafiikka ensin tai samaan aikaan leikkauksen kanssa. Vase on luova suunnittelija pienessä tuotantoyhtiössä Lemeon Oy:ssä. Hän hoitaa kuvakäsikirjoituksen lisäksi graafikon hommia. Graafikkona hänen työnkuvaansa kuuluu ohjelmatunnuksia ja grafiikat yritysvideoihin sekä tv-mainoksiin. Joskus työnkuvaan kuuluu hyvin paljon liikkuvaa grafiikkaa ja kompositointia. Grafiikan lisäksi hän myös leikkaa itse mm. mainoksia. Vase kertoo, että riippuu hyvin pitkälti tuotannosta, missä vaiheessa grafiikkaa aletaan tehdä (17.3.2014). Koska grafiikan teko on aikaa vievin vaihe, yritetään saada oikea mitta ja rytmi tuotokselle, ennen kuin ruvetaan tekemään grafiikkaa. Kaikki muutokset kuvien kestoissa ja rytmissä vaikuttavat grafiikan pituuteen ja ne joudutaan muokkaamaan ja exporttaamaan uudestaan. Kuvien kestojen tietäminen ennen grafiikan tekoa vähentää turhaa työtä. Vase painottaa, että kaikki perustuu hyvään suunnitteluun. Mitä parempi kuvakäsikirjoitus ja suunnitelma on olemassa, sitä aikaisemmassa vaiheessa tuotantoa pystytään tekemään grafiikkaa esimerkiksi samanaikaisesti kun runkoa leikataan kasaan. (Vase, haastattelu 17.3.2014.)

Näiden kahdessa pienessä tuotantoyhtiössä työnkuvat selvästi yhdistyvät. Tämä tietysti johtuu myös henkilökohtaisesta kiinnostuksesta ja halusta opetella graafista suunnittelua. Koska leikkaus pitää yleensä saada päätökseen ennen grafiikan aloittamista, aikaa kuluu saman verran kuin, jos leikkaaja ja graafikko olisivat erit. Mutta jos on käytössä

hyvä suunnitelma ja viimeistelty kuvakäsikirjoitus, pystyttäisiin tekemään leikkausta ja grafiikkaa myös yhtä aikaa. Tällaisissa tapauksissa työnkuvien yhdistäminen olisi hitaampi tapa tehdä jälkityöt. Pienten tuotantoyhtiöiden kannattaa kuitenkin tehdä kaikki mahdollinen jälkituotanto oman talon sisällä, vaikka aikaa menisi enemmän. Henkilökustannukset pysyvät näin pienempänä.

3.2 Keskisuudessa tuotantoyhtiössä

Keskisuurella tuotantoyhtiöllä tarkoitan tässä tutkimuksessani niitä haastattelemieni leikkaajien yhtiöitä, joilla oli kansainvälinen verkosto ja paljon tunnettuja kotimaisia sekä ulkomaisia formaatteja. Työntekijöiden määrä oli yleensä yli 10 henkilöä. Nämä tuotantoyhtiöt tekevät myös ison tuotannon live estradiviihde-, reality- ja lifestyle-ohjelmia. Kyseisten tuotantoyhtiöiden nimet pidän anonyymeina asianomaisten toiveesta.

Juha Kuoppalalla (kysely 5.3.2014) on kokemusta keskisuudessa tuotantoyhtiössä työskentelystä. Eniten hänellä on kokemusta tv-ohjelmien leikkaamisesta ja hänen kokemuksen mukaan yleisin tapa on tilata grafiikat yrityksestä, joka on erikoistunut niiden tekemiseen. Kuten jo *Leikkaaja tv-tuotannossa* osiossa mainitsin, Kuoppalalle grafiikat tulevat joko videotiedostoina, joita ei voi enää muuttaa, tai sitten leikkausohjelman sisälle luotuina pohjina. Vaihtuvat TG:t ja lopputekstit voidaan kirjoittaa joka ohjelman jaksoon itse. Animaatiota pystyy näissä pohjissa muokkaamaan, jolloin ei tarvita kysellä graafikolta korjauksia grafiikan pituuteen. Leikkaaja voi rauhassa tehdä muutoksia leikkausrytmiin, ja muokata grafiikan animaatiota vastaamaan kuvien pituutta. Tämä vaatii tietysti sitä, että ymmärtää, kuinka animaatiot on rakennettu, jotta niitä pystyy muokkaamaan. ”Jossakin projektissa graafikko on tehnyt nimiplanssit Applen Motion ohjelmalla, joten minun on pitänyt tuntea se ohjelma, jotta olen voinut tehdä tarvittavia muutoksia sekä exportata valmis tiedosto editointiohjelmistoon” (Kuoppala, kysely 5.3.2014).

Joissakin harvoissa projekteissa Kuoppala on tehnyt itse grafiikkaa ja liikegrafiikkaa. Nämä ovat olleet pieniä tuotantoja, joissa on ollut pienet resurssit. Kyseessä on ollut enimmäkseen tekstiplansseja, jotka hän on tehnyt leikkausohjelmiston puitteissa eli pieniä grafiikkapalikoita sekä pientä animointia. ”Muutamassa projektissa olen tehnyt grafiikat ja animaatiot käyttäen Adoben Photoshop sekä After Effects ohjelmaa”, kertoo

Kuoppala. Mutta isommissa tuotannoissa Kuoppala on toiminut pelkästään leikkaajana ja grafiikat on tehnyt graafikko samasta firmasta tai sitten ne on tilattu muualta. ”Mutta leikkausvaiheessa olen näitä muiden tekemiä grafiikoita itse joutunut muokkaamaan eli vaihtamaan tekstiä tai vastaavaa. Silloin on ollut hyödyksi, että tuntee tavan miten grafiikat on tehty”. (Kuoppala, kysely 5.3.2014).

Anonyymi leikkaaja (kysely 19.3.2014) kertoo, että 90 % tuotannoista hänen kohdallaan on edennyt niin, että tuotantoyhtiö tilaa grafiikat ohjelmiin ja hyväksyy ne. Grafiikan työnkulku toimii hänestä hyvin ilman leikkaajan sen suurempaa panostusta. ”Tällä hetkellä olen leikannut uudella koneellani parin viime vuoden aikana 7-10 tv-sarjaa, mainoksia, yritysvideoita ja musiikkivideoita, mutta koneelleni ei ole edes asennettu Photoshoppia saatikka After Effects:iä.” Vuosien varrella hän on tehnyt erilaisiin mainos- sekä pienen budjetin tuotantoihin vain TG-pohjia ja näitäkin hyvin harvoin. Valmiit grafiikkapaketit toimitetaan leikkaajan serverille. Vasta sitten, kun lopullisessa leikkausversiossa grafiikoiden suhteen on jotain ongelmia, ollaan yhteydessä graafikkoon. ”Toisin edellisessä työpaikassani firman sisällä oli graafikko, jolta pystyi helposti tilaamaan plansseja yms. sekä käyttämään häntä helposti efektoinnissa apuna.” (Anonyymi leikkaaja, kysely 19.3.2014.)

Näissä keskisuurissa tuotantoyhtiöissä työnkuvat yhdistyvät harvemmin kuin edellä mainituissa pienissä yhtiöissä. Kuoppala (kysely 5.3.2014) kertoo, että tv-ohjelmien aikataulut ovat usein hyvin tarkkaan laskettuja, eikä leikkaajalle jää aikaa grafiikoiden tekemiseen. ”Isoissa tv-ohjelmatuotannoissa on parempi, että leikkaaja keskittyy leikkaamiseen ja grafiikat tekee joku muu” (Kuoppala, kysely 5.3.2014). Keskisuurissa yhtiöissä on usein enemmän työvoimaa palkkalistoilla, jolloin voi olla, että heillä on graafikko jo omasta takaa. Tällöin saatetaan päästä työskentelemään nopeammin. Kun grafiikat tulevat ulkopuolelta, ne on hyvä tehdä sellaiseksi, että leikkaaja pystyy niitä tarpeen tullen muokkaamaan ja korjailemaan lennosta. Isommissa tuotannoissa on aina parempi, että eri osa-alueilla on omat tekijänsä, jotka keskittyvät omaan työhönsä. Jos grafiikalla on kuitenkin iso rooli leikkauksessa, eikä leikkaaja pysty etenemään kunnolla ilman grafiikkaa, on kätevää, että myös leikkaaja osallistuu niiden tekemiseen graafikon lisäksi. Eli välillä keskisuurissakin tuotantoyhtiöissä leikkaaja joutuu tekemään pieni-
muotoista grafiikkaa. Mutta silloin pitää jo jälkituotannon alussa aikatauluttaa leikkaajalle aikaa grafiikoiden tekemiseen (Kuoppala, 5.3.2014).

3.3 Isossa tuotantoyhtiössä

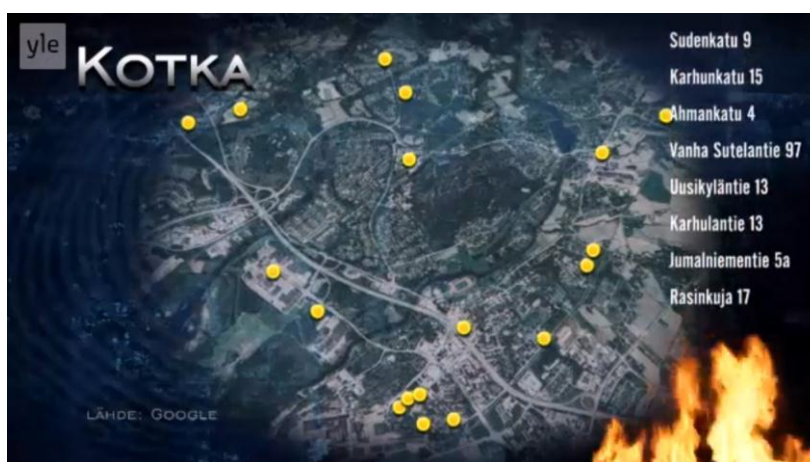
Isolla tuotantoyhtiöllä tarkoitan tutkimukseni kohdalla Yleisradion kaltaista isoa julkisen palvelun viestintäyhtiötä, jolla on useita omia tv-kanavia, iso organisaatio, useita eri osastoja ja toimipisteitä sekä yli 3000 työntekijää (2012). (Yle.fi, 28.4.2014.)

Ylellä on omat osastonsa kymmenille leikkaajille ja graafikoille Tampereen Mediapoliksessa. Kummallakin on omat työnkuvansa, esimiehensä ja tilansa. Leikkaajat saavat keskittyä vain leikkaamiseen ja tarinan kerrontaan, eivätkä grafiikat kuulu normaalisti heidän työnkuvaansa. Leikkaajilla on kädet täynnä töitä lasten-, ajankohtais-, draama-, asia- ja viihdeohjelmien leikkaamisessa eikä aikaa edes jäisi grafiikan tekoon. Grafiikka tilataan Ylen omalta grafiikkaosastolta. Leikkaaja lähettää tarvittavat videomateriaalit graafikolle sisäisen verkon yli, ja samaa kautta hän saa valmiin grafiikan takaisin. Pidemmässä tuotannoissa graafikko saattaa lähettää eri versioita grafiikasta testattavaksi edittiin. Leikkaajan hommaksi yleensä grafiikan osalta jää valmiin grafiikan paikaleenlaitto leikkausohjelmassa. Tähän sisältyy TG:itten, lopputekstien yms. tekstigrafiikan paikoilleen laitto erillisen Viz-ohjelman avulla. Graafikot tekevät näihin visuaaliset pohjat etukäteen. Itse tekstit pohjiin kirjoittavat toimitussihteeri, tuotantoassistentti tai toimittaja samalla kuin leikkaaja leikkaa. Mutta joskus kiireessä leikkaaja naputtelee ne itse toimittajan saneluista.

Tuotannosta riippuu, kuinka paljon leikkaaja käsittelee grafiikkaa. Jouni Varonen (kysely 6.12.2013) toimii markkinointitiimissä tehden trailereita ja mainoksia, jolloin hän on enemmän tekemisissä grafiikan kanssa kuin muut leikkaajat. Hänen työhönsä kuuluu lähes joka päivä pienimuotoista grafiikkaa mm. tekstigrafiikkaa, tekstityksiä sekä maskeja puffeihin eli mainoksiin (Varonen, kysely 6.12.2013). Päinvastoin Kari Leppälän (kysely 6.12.2013) harvemmin tarvitsee huolehtia grafiikasta, sillä hänen projektinsa ovat aika usein sellaisia, johon grafiikka tulee vähemmän esim. draaman leikkausta. Leppälä on leikannut mm. muutaman Joulukalenteri -kauden ja hänen työtään seuraamalla huomasin, että suurin osa työstä oli materiaalin katsomista ja tarinan kokoamista; eli leikkaamista parhaimmillaan. Graafikko tekee graafisen ulkoasun ohjelmiin samaan aikaan kun leikkausta tehdään.

Vaikka grafiikka olisikin tilattu ajoissa, aina graafikkokaan ei ehdi tekemään kaikkea. Joskus grafiikan tarve tulee yllättäen, eikä siihen ole edes varattu graafikkoa. Leppälä kertoo tehneensä joitain pieniä grafiikoita mm. suunnitellut ja tehnyt lasten ohjelmiin leikkisiä tekstiplansseja (Leppälä, kysely 6.12.2013). Myös Mediapoliksien leikkaajien esimies Hursti on joskus päässyt tekemään pienimuotoista grafiikan töitä, vaikka ne eivät kuulukaan hänen työnkuvaansa (Hursti, kysely 29.11.2013). Koskinen (kysely 4.12.201a) on sitä mieltä, että pienessä määrin grafiikka kuului hänen varsinaiseen työnkuvaansa. Koskinen leikkasi makasiiniohjelma Poliisi-Tv:tä, jossa grafiikkaa oli lähes jokaisessa insertissä ja lopulta jakso piti koostaa studiojuonnoista, jingleistä sekä itse inserteistä illan lähetykseen. Koskinen hoiti leikkaamisen yhdessä monien toimittajien kanssa. Leikkaukseen oli yleensä varattu yksi päivä 2-4min insertin tekemiseen äänineen kaikkineen. Samaan aikaan graafikko tekee grafiikan toimittajan tilauksen mukaisesti omalla osastolla. Usein grafiikan on valmistuttava edittipäivän aikana. Juuri tämänkaltaisissa nopeissa ajankohtaisohjelmissä grafiikalla on erillinen päivystys - työvuoro, jossa ollaan jatkuvassa valmiudessa tekemään tarvittava grafiikka saman päivän lähetykseen. Nykyään mm. Ajankohtaisella Kakkosella on viikoittain varattu päivystävä graafikko. Grafiikat ovat yleensä erilaisia infoplansseja, karttoja, kuvia yms., (Kuva 10, s. 25) joiden materiaali tulee toimittajalta suoraan graafikolle. Ajankohtaisia inserttejä leikatessa grafiikan on valmistuttava lyhyessä ajassa, joten niihin on tehty grafiikkapohjia jo valmiiksi.

KUVA 10. Poliisi-Tv:ssä graafikot tekivät grafiikan lyhyellä varoitusaajalla valmiiden pohjien avulla. (Kuva: Poliisi-TV, Dailymotion 5.9.2013.)

Graafikoilla ja leikkaajilla on käytössään eri leikkausohjelmat. Koska ei ole yhtenäistä leikkausohjelmistoa, täytyy materiaaleja, kokeiluversioita ja valmiita töitä ensin expor-

tata ja vasta sitten siirrellä sisäisen verkon yli osastolta toiselle. Tämä työvaihe vie aikaa. Tämän vuoksi leikkaajat saavat joskus nopeammin itse koostettua verkkolevyllä jo olemassa olevasta materiaalista toimittajan tarvitseman grafiikan. Koostamisessa käytetään yleensä graafikoiden etukäteen tekemiä animoituja taustavideoita sekä efektejä, joissa on läpinäkyvä tausta. Leikkaajilla ja graafikoilla on myös käytössä ohjelmaa varten tehtyjä ääniefektejä. Pääsin itse myös tekemään grafiikan koostoa ja animointia harjoitteluajanani. Kaikki tapahtuu leikkausohjelman sisällä. Valmiiden taustojen päälle laitetaan esim. toimittajan tuomia valokuvia, lisätään tekstiä tai tarvittaessa kevyitä efektejä (Kuva 11, s. 26). Leikkausohjelmissa pystyy animoimaan esim. elementtien kokoa, paikkaa ja läpinäkyvyyttä ja siten saamaan asioita ilmestymään ja katoamaan kuvasta. Tällaisen pienimuotoisen grafiikan koosto onnistuu editeissä tarvittaessa, mutta yleensä leikkaajalla on kuitenkin todella kiire aikataulu itse leikkauksen kanssa, ettei tähän ryhdytä. Tämän vuoksi päivystävä graafikko on elintärkeä.

KUVA 11. Leikkausohjelmassa koostettu grafiikka, jossa animoidun taustan päälle ilmaantuu kuva. (Kuva: Poliisi-TV, Dailymotion 5.9.2013.)

Ylen sisällä graafikoiden vahvuudet vaihtelevat eri osa-alueilla. Aiemmin Ylellä oli printtigrافیkot ja liikkuvan kuvan graafikot erikseen, mutta nykyään tätä erottelua ei enää ole. Tämä johtuu printtigrافیkan tarpeen pienentymisestä, kertoo graafikoiden esimies Hanna Selkälä (haastattelu 14.3.2014). Grafiikka-osastolle tulevat tilaukset sisältävät yleensä koko ohjelmapaketin suunnittelun: ohjelmatunnus, TG:t, lopputekstit jne.. Selkälä (haastattelu 14.3.2014) mainitsee, että jos kyseessä on lastenohjelma, niin pakettiin kuuluu usein myös nettisivu ja joku sovellus. Lisäksi graafikon pitää miettiä, miltä paketti näyttää mobiilissa. Ylen graafikot hoitavat myös videokuvan efektointia ja kompositointia. Graafikot myös joskus itse videokuvaavat materiaalinsa. Monipuolisen

työnkuvan takia tilaukset annetaan sille graafikolle, joka osaa toimeksiannon vaadittavat ohjelmat parhaiten. ”Verrattuna leikkaajiin graafikoiden työkalupakki on ihan älyttömän laaja”, kertoo Selkälä (haastattelu 14.3.2014). Tämän vuoksi graafikot usein erikoistuvat kukin käyttämään tiettyjä ohjelmia. After Effects on yleisin liikkuvan grafiikan ohjelma, mutta osa graafikoista käyttää Final Cut ja Premiere -leikkausohjelmia samaan tarkoitukseen. Lisäksi graafikoilla on erilaisia kompositointi-, vektorigrafiikka-, kuvankäsittely- ja taitto-ohjelmia. Ylellä on vielä erillinen grafiikka järjestelmä, Vizrt, jota sekä graafikot, toimittajat ja leikkaajat joutuvat käyttämään. Lisäksi Ylellä on 3D- ohjelmiin erikoistuneita graafikoita, jotka tekevät 3D-graafiikkaa Mediapoliksens virtuaalitudioon. (Selkälä, haastattelu 14.3.2014.) Virtuaalitudio on studio, jonka seinät ja lattia ovat kirkkaan vihreitä (Kakkonen kertoo, www-sivu 28.3.2014). Näyttelijät esiintyvät niin sanotusti tyhjän päällä, sillä vihreä väri korvataan 3D grafiikalla kuvaustilanteessa. Esimerkiksi Pikku Kakkosen, Poliisi-TV:n, Silminäkijän ja Peliuutisten juonnot sekä Boforin vihjeet kuvataan virtuaalitudiossa. (Kakkonen kertoo, www-sivu 28.3.2014.) Nämä virtuaalitudion taustakuvat graafikko suunnittelee yhteistyössä lavastussuunnittelijan kanssa, sillä grafiikka ja lavastus tekee paljon yhteistyötä (Selkälä, haastattelu 14.3.2014).

Suurin osa Ylen grafiikasta on nykyään liikegrafiikkaa. Ylivoimaisesti suurin osa ohjelmatunnuksista tehdään videokuvalla ja lisäksi graafikot käyttävät kompositoinnissa myös leikkausohjelmia. Eli liikkuvaa kuvaa leikataan ja käsitellään jatkuvasti, jolloin n. 80 % graafikoista editoi videokuvaa jollain tasolla. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) Tästä huolimatta Kärenlammen mielestä graafikon kykyä käsitellä liikkuvaa kuvaa ei pidä sekoittaa leikkaamiseen. ”Ohjelmatunnarin teko on kuitenkin ihan eri juttu kuin ohjelman tai trailerin varsinainen leikkaaminen”, muistuttaa Kärenlampi. Isoa osaa graafikoiden ”leikkaamisista” ei voi hänen mukaansa kutsua leikkaamiseksi, vaan pikemminkin se on videon työstämistä ja kuuluu osana grafiikkaan. Graafikot tekevät pieniä hyvin suunniteltuja liikkuvan kuvan kokonaisuuksia. Aika harvoin graafikot katsovat kolmea tuntia raakamateriaalia, josta leikkaavat 10 min pituisen valmiin tuotoksen, joka taas on leikkaajan työtä. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) Selkäläkin (haastattelu 14.3.2014) haluaa painottaa työnkuvien olevan ihan eri maailmasta. Jos traileri-graafikko leikkaa traileriin kuvamateriaalia 30 sekuntia, toki Selkälän mielestä voi sanoa, että hän leikkasi sen, mutta ei voisi yleistää, että tämä kykenisi draamasarjaa leikkaamaan. ”Osastollamme on graafisia suunnittelijoita ja painotan sanaa suunnittelija. Suunnittelemme graafisia ilmeitä eli miltä joku asia näyttää, jotta se on tyyliltään oikea

ja esteettisesti miellyttävä", kertoo Selkälä. Hän kuitenkin muistuttaa, että on ihan eri asia, jos jollakin ihmisellä on lahjoja molempiin, mutta ammattinimikkeitä ei hänen mielestään pidä sekoittaa keskenään. (Selkälä, haastattelu 14.3.2014.) Kärenlampikin mainitsee, että moniosaajia todellakin löytyy (haastattelu 6.3.2014).

3.3.1 Ylen markkinointi osasto

Ylen markkinoinnin osastolla tehdään trailereita, puffeja eli mainoksia sekä kanavailmettä. Osastolla kaikki tekevät yhteistyötä: graafikon ja leikkaajan työnkuvat sekoittuvat väkisinkin. Art Director Jari Kärenlampi (haastattelu 6.3.2014), joka vastaa koko TV2 kanavailmeestä, on yksi markkinointitiimin kolmesta jäsenestä. Hän kertoo, että jokainen tiimin jäsen on valittu siksi, että he osaavat tehdä grafiikkaa sekä leikata. Monien syiden joukosta Kärenlampi nostaa jalustalle tiimin pienen koon. Jos sattuu jokin yllättävä meno tai sairaus, työt pitää saada joka tapauksessa tehtyä. Silloin tiimissä ei voi olla ihmisiä, jotka osaavat vaan yhtä työnkuvaa. Kullakin tiimin jäsenellä on kuitenkin omat vahvuusalueensa, joita käytetään projektikohtaisesti hyväksi. Jouni Varonen on tiimin pääleikkaaja, Matti Kurkela toimii grafiikan teon lisäksi kuvaajana ja Kärenlampi vastaa kanavan visuaalisesta ilmeestä ja kehittää kokonaisuutta kanavan näkökulmasta. Markkinointi tiimillä on yhteisiä projekteja, mutta yksi kolmesta on aina vastuussa. Pyrkimyksenä on, että jokainen pääsee osallistumaan projekteihin ja tuomaan oman vahvuusalueensa näkemystä siihen. Kun vastuu ei ole aina samalla henkilöllä, tiimin tekemät tuotteet eivät näytä kaikki samalta. ”Toimintatapa auttaa myös kokonais kuvan näkemistä ja laadun kontrollointia”. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.)

Työnkulku riippuu projektista ja kuka siinä on vastuussa, kertoo Kärenlampi (haastattelu 6.3.2014). Yleensä pääleikkaaja Varonen hoitaa leikkauksen ja grafiikan tekee Kurkela tai Kärenlampi. ”Kunkin aikaresurssien ja pääosaamisen puitteissa koetetaan saada kaikkien vahvuudet esiin”. Yleensä se, joka on markkinointi-projektissa vastuullinen, hoitaa videomateriaalin läpikäynnin ja valitsee traileriin, ohjelmatunnukseen tai puffiin parhaat palat. Markkinoinnin tiimissä kaikki leikkaavat trailereita ja puffeja, mutta eniten leikkaustyötä tekee Varonen. Samoin kaikki tiimissä tekevät myös grafiikkaa, mutta graafista suunnittelua vaativat työt ja graafisten ilmeiden luominen on yleensä Kurkelan ja Kärenlammen hommia. Työnkuvat voivat muuttua projekti projektilta esim. art director saattaa jossain projektissa hoitaa graafisen ilmeen, graafikko leikkaamisen ja leikkaaja äänien ja viimeistelyn. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) ”Kun aloitimme ti-

mityön 2012 vuoden alussa, panostimme työnkulun toimivuuden optimointiin. Hyvin nopeasti saimme eri leikkaus- ja grafiikkaohjelmat sekä koneet toimimaan yhteen. Testasimme ja päätimme formaatit, joita käytämme. Nämä perus-toimintamallit ovat vieläkin käytössämme”. (Kärenlampi, sähköposti 29.4.2014.) Isot ja vaativat trailerit tai kanavan markkinointi puffit käsikirjoitetaan ja kuvataan erikseen. Suunnittelutiimiin kuuluu ohjaajan lisäksi koko markkinointitiimi. Kurkela toimii näissä myös usein kuvaajana. Vaativien mainosten tai trailerien leikkaamiseen on varattu useita päiviä ja kenties jopa viikkoja grafiikan ja efektoinnin tekemiseen. Varonen (keskustelu 29.11.2013) kertoo, että leikkaajalla on yleensä keskimäärin noin neljä tuntia aikaa tehdä perustraileri kokonaisuudessaan äänineen kaikkineen. Vastaavasti graafikoilla saattaa olla noin viikko aikaa suunnitella ja luoda traileri. Työajat vaihtelevat työtilanteen ja trailerin merkittävyyden mukaan. (Varonen, keskustelu 29.11.2013.)

Jaksokohtaisissa ”seuraavassa jaksossa” -trailereissa leikkaaja hoitaa grafiikan teon itse valmiiden pohjien avulla, kertoo Kärenlampi (haastattelu 6.3.2014). Tällöin ohjelman lanseeraus ja kaikki graafiset elementit on jo tehty. Ainoa asia, joka muuttuu, on vaihtuva teksti ja itse trailerin leikkaus. ”Tällöin se on ihan täysin leikkaajan heiniä. Meillä Jouni ja häntä tuuraavat leikkaajat ovat opetelleet käyttämään After Effects:iä” (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014). Trailereita varten on tähän ohjelmistoon tehty valmiit helpot grafiikkapohjat, joissa on tiettyjä muuttujia, joita pystyy muuttamaan. Pohjat on tehty tosi yksinkertaiseksi, joissa on esim. mainostettavan tv-ohjelman nimi, päivä ja kellonaika, jolloin ohjelma tulee televisiosta sekä tietysti Ylen logo. Leikkaajat vievät leikkaamansa valmiin trailerin After Effects:iin ja muokkaavat grafiikkapohjan elementtien pituuksia, ajoitusta, rytmitystä ja tekstisisältöä tarpeen mukaan. Tämän jälkeen on vielä viimeistely ja trailerin siirto lähetyjärjestelmään.

Isoissa tuotantoyhtiöissä, joissa on jokaiselle ammattiryhmälle omat osastot, esimiehet ja työtilat, on kustannustehokkainta käyttää kunkin ammattiosaston osaamista erikseen. Leikkaajia ja graafikoita on paljon vakituisena palkkalistoilla, joten ei olisi kustannustehokasta antaa heidän istua tyhjän panttina. Aikataulu on usein tiukka ja aikaa säästetään, kun leikkaaja ja graafikko työskentelevät yhtä aikaa. Kiireellisissä tilanteissa voi leikkaaja tehdä pientä grafiikkaa leikkausohjelman sisällä, mutta ne ovat poikkeuksia jotka vahvistavat säännön. Vaikka Ylellä näitä poikkeuksia sattuu, leikkaajilta ei vaadita graa-

fista osaamista, korkeintaan silmää nähdä virheitä. Graafikoilta ei myöskään vaadita leikkausosaamista eikä minkään tietyn ohjelman osaamista. Pieniä tuotantoja kuten traileriteita yms. varten on perustettu oma pieni osastonsa, jossa kaikki ovat moniosaajia. Moniosaajuus ja pieni työryhmä helpottavat työnkulkua muuten niin ison koneiston kyljessä. Verrattuna pieniin tuotantoyhtiöihin, toimintamalli isossa on hyvin erilainen. Keskisuuren tuotantoyhtiön malli on lähempänä ison tuotantoyhtiön mallia. Erona on, että keskisuudessa leikkaajan olisi kaikesta huolimatta hyvä osata grafiikan tekoa ja animaatioiden muokkaamista, vaikka sellaisiin tilanteisiin joutuisikin harvemmin.

4 TYÖNKUVIEN MAHDOLLINEN YHDISTYMINEN

Onko työnkuvien yhdistyminen toivottua vai olisiko parempi pitää ammattiryhmät erillään kuten tähänkin asti? Tässä osiossa paneudun haastatteluista saamiini tietoihin työnkuvien yhdistymisestä. Kerron seuraavaksi, mitkä tekijät mahdollistaisivat fuusioitumisen sekä sen haittoja ja hyötyjä (Kaavio 3, s. 38). Lisäksi kerron ovatko työnkuvat ammattilaisten mielestä yhdistymässä (Kaavio 4, s. 41).

4.1 Työnkuvien yhtäläisyyksiä ja eroja

Tutkiessani leikkaajan ja graafikon työnkuvia tv-tuotannossa halusin niin kovasti löytää fuusioitumista tukevia yhtäläisyyksiä, että en aluksi tajunnut niiden välisiä valtavia eroja. Kaikki haastattelemi leikkaajat ja graafikot olivat samaa mieltä, että kyseessä on hyvin erilaiset ammatit. Nekin, jotka suhtautuivat työnkuvien yhdistymiseen positiivisemmin, olivat samaa mieltä. Työnkuvia vertailemalla selvisi, että graafikon työnkuvaan kuuluu enemmän visualisointityötä, piirtämistä sekä erilaisten ohjelmien osaamista. Graafikot saattavat myös videokuvata tarvitsemansa videomateriaalin. Selkälä (haastattelu 14.3.2014) kommentoi Ylen graafikoiden esimiehen näkökulmasta: ”Minä näen ne ihan eri ammattiryhminä... enkä näe, että leikkaaja voisi hypätä graafikoksi tai graafikko leikkaajaksi. Kysymys on lähinnä siitä, miten se yhteistyö on parasta”. Ylen leikkaajista Leppälä (kysely 2.12.2013) ja Koskinen (kysely 4.12.2013) ovat myös sitä mieltä, että leikkaajan kannattaa pysyä kaukana, kun ruvetaan suunnittelemaan grafiikkaa. Leikkaajan vastuulla on tarina. ”Graafikko tekee pieniä palikoita, siinä missä leikkaaja huolehtii kokonaisuudesta” (Anonyymi leikkaaja, haastattelu 19.3.2014). Oli kyseessä sitten alkutunnus, tekstipohja, tai jopa ohjelman yleisilmeen suunnittelu, ovat ne silti vain pieni palanen sisällöstä, jota leikkaaja koko ajan hahmottaa kokonaisuutena (Anonyymi leikkaaja, haastattelu 19.3.2014). Leikkaajan dramaturginen panos on paljon graafikkoa suurempi. Leikkaaja leikkaa tarinaa ja grafiikan osuus hänen työnkuvassa on sitä pienempi mitä isommassa tuotantoyhtiössä tämä työskentelee. Yhteistä molemmille ammattilaisille on Hurstin mukaan, että ne ovat molemmat liikkuvan kuvan kanssa tekemisissä (kysely 29.11.2013). Eli tv-tuotannossa leikkaajia ja graafikoita yhdistää liikkuva grafiikka eli liikegrafiikka.

Liikegrafiikkaa tehdessä tarvitaan rytmiä sekä dramaturgiaa, jolloin yhtäläisyydet leikkaajan kanssa tulevat esille. Liikegrafiikan kohdalla alkaa vaikea rajanveto kahden am-

matin välille. Tämä eskaloituu juuri lyhyisiin grafiikkapainotteisiin videopätkiin kuten esimerkiksi ohjelmatunnuksiin. Leikkaajan sekä graafikon on kummankin pidettävä huoli tarinasta, jotta se välittyy katsojille mahdollisimman hyvin. ”Tarina on kuningas, ei leikkaaja eikä graafikko... se on se, mikä niitä (työnkuvia) yhdistää”, kertoo Kärenlampi (haastattelu 6.3.2014). Koska leikkaajan ammattiin kuuluu rytmi- ja draamantaju, on suhteellisen helppo ryhtyä animoimaan grafiikkaa. Kuitenkin harvemmin leikkaajan työnkuvaan kuuluu itse grafiikan luomista. ”Leikkausohjelmassa pystyy tekemään alkeellista liikegrafiikkaa, mutta onko se laadultaan tarpeeksi hyvää, jotta sitä voidaan kutsua grafiikan teoksi”, pohtii Hursti (keskustelu 29.11.2013). Leikkausohjelmasta puuttuu nimittäin kunnolliset mahdollisuudet itse grafiikan luomiseen. Jotta grafiikka olisi visuaalisesti mahdollisimman ammattimaista, olisi hyvä käyttää graafikon taitoja tekemään itse grafiikka, jota leikkaaja voisi animoida. Tämä on yhteistyötä, joka ei olisi mahdollista ilman liikegrafiikan tuomia yhtäläisyyksiä kahden ammatin välille.

Molemmat ammatit vaativat samoja luonteenominaisuuksia: yhteistyötaitoja, kykyä yhdistellä eri elementtejä sekä visuaalista silmää. Leikkaajallakin pitää, kuten jo edellä mainitsin, olla silmää grafiikalle. Leikkaajan pitää joskus myös sommitella grafiikkapanelan kuvaan, jos graafikko ei ole sitä erikseen tehnyt (Kuoppala, kysely 5.3.2014). Myös ääni on yhdistävä tekijä liikegrafiikassa. Sekä leikkaajat että graafikot joutuvat jollain tasolla käsittelemään ääntä esim. laittamaan musiikkia ja äänitehosteita tai korjailta äänentasoja. Vase ja Joronen (haastattelu 17.3.2014; haastattelu 2.4.2014) tuovat esille myös yhden uuden näkökulman: animaatiot. Kun tehdään animaatioita ohjelmatunnuksiin, lastenohjelmiin tai trailereihin, tarvitaan sekä graafikon että leikkaajan taitoja. ”Samalla tavalla siinä (animaatioissa) pätee ne samat leikkaukselliset ja rytmilliset säännöt kuin muissa leikkauksissa” (Vase, haastattelu 17.3.2014). Samalla pitää olla graafikon kyky luoda animaatioon tarvittavat kuvat. Tuomo Joronen (haastattelu 2.4.2014) on myös sitä mieltä, että animoinnissa ja leikkaamisessa löytyy samat lainalaisuudet. Leikkaajalla on videoklippejä, kohtauksia, joissa ei itsessään ole kertomusta, ja niitä oikeaan järjestykseen laittamalla syntyy erilaisia kertomuksia. Animaatiota tehdessä leikataan mikroskooppisella tasolla frame kerrallaan kun leikkaaja tekee sen saman isommassa perspektiivissä. (Joronen, haastattelu 2.4.2014.)

Kun oikein kaiveli, kahdesta eri ammatista löytyi yllättäviä samankaltaisuuksia. Yhtäläisyyksistä huolimatta Kärenlampi (6.3.2014) painottaa, että kaikki graafikot eivät pysty leikkaamaan eivätkä kaikki leikkaajat pysty tekemään grafiikkaa. Niillä harvoilla

henkilöillä, jotka pystyvät tekemään molempia työnkuvia, on kuitenkin toinen osa-alue vahvempi kuin toinen (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014). Vaikka molemmissa ammateissa tarvitaan visuaalista silmää ja ollaan kuvan kanssa tekemisissä, ei ole siis yksiselitteistä vastausta siihen, voiko leikkaaja tehdä grafiikkaa tai graafikko leikata. Se on hyvin persoona-kysymys. Kärenlampi (6.3.2014) toteaa, että tiettyyn pisteeseen asti ihminen voi opetella tekniikkaa, ymmärtää kuvan asettelua, kuvakerrontaa, leikkausta sekä graafisia lainalaisuuksia. Mutta sitten, kun mennään tietyn rajan yli, tullaan siihen pisteeseen, että ihmisellä joko on näkemystä tai ei ole. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.)

4.2 Yhdistymisestä hyötyä vai haittaa?

4.2.1 Laatu?

Noin puolet haastateltavista oli sitä meiltä, että työnkuvien erillään pysyminen olisi laadun kannalta parempi. Tätä mieltä olivat erityisesti graafikot, mutta myös yllättävän iso osa leikkaajista. ”Näky jäljessä, jos yksi ihminen tekee monen eri ammattikunnan työt”, kommentoi Ylen graafikko Anne Kimiläinen (kysely 12.3.2014). Moni oli huolissaan myös erityisosaamisen huononemisesta. On hankalaa pysyä mukana jatkuvassa kehityksessä ja muutoksessa yhdessäkin ammatissa, saatikka kahdessa. Työvälineet muuttuvat kokoajan ja ammattilaiset olivat huolissaan, että niiden kokonaisvaltainen hallinta heikkenisi yhdistymisen myötä. Työnkuvien fuusioitumisen seurauksena on Koskisen mielestä se, että kaikki jää puolitiehen. Leikkaaminen on hänen mielestään itsessään jo vaativaa työtä, eikä aikaa jää laadukkaan grafiikan tekoon. Grafiikka on hänestä tärkeä osa ilmaisuja, joten sen on oltava ammattimaista. ”Homma menee pelleilyksi ja kotikutoiseksi, jos leikkaaja rupeaa tekemään leikkausohjelmalla itse grafiikkaa”. (Koskinen, keskustelu 4.12.2013.) Varonen kertoo, että Ylellä ollaan hyvin tarkkoja ohjelmien tasosta, ja jos hän jotain tekisi graafikon ominaisuudessa, huomattaisiin laatuero heti (keskustelu 29.11.2013).

Myös Ylen grafiikan osastolla tunnuttiin olevan samaa mieltä. Selkälän silmiin sattuu, jos hän näkee jossain tekstin, joka on huonosti välistetty, hirveän värinen eikä siinä ole visuaalista kauneutta ja estetiikkaa (Selkälä, haastattelu 14.3.2014). Selkälä kertoo, että joskus Ylen ohjelmaan ei ole varattu graafikkoa, koska ei ole ajateltu työhön tarvittavan grafiikkaa. Mutta sitten editissä on huomattu, että tarvitaankin ohjelmatunnus ja homma

on langennut leikkaajalle. Selkälä kertoo, kuinka sitten leikkaaja muun työn ohessa leikkaa kuvia peräkkäin ja laittaa otsikkotekstin ja kenties jotain efektejä, riippuen leikkaajan ajasta ja taidoista. "Onhan sekin tunnari, joka sitten ohjelman tekijän toiveesta toteutettiin näin. Lopputulos on varmasti ihan hyvä ja sopiva kyseiseen tuotteeseen, mutta jotain jää silti varmasti laadullisesti ja esteettisesti puuttumaan" (Selkälä, haastattelu 14.3.2014). Kärenlampi (haastattelu, 6.3.2014) muistuttaa myös, ettei ole tavannut yhtään sellaista leikkaavaa graafikkoa tai grafiikkaa tekevää leikkaajaa, jolla toinen osapuoli ei olisi vahvempi ja toinen heikompi. Heikommassa osapuolella työtahti on myös usein hitaampaa. Mutta jos ammattitaito on kummassakin työnkuvassa tietyn rajan yli, ei Kärenlampi näe työnkuvien yhdistymisessä juuri haittoja.

Laatuun vaikuttaa myös dialogin puute. Dialogilla leikkaaja Yläkäs Dakarista (haastattelu 19.2.2014) tarkoittaa palautetta ja keskustelua saman alan ammattilaisen kanssa. Yläkäs kertoo, että toimittajat ja ohjaajat käyvät usein juttelemassa, mutta se ei ole sama asia kuin keskustelu toisen graafikon kanssa. Koska Yläkäs toimii graafikko-leikkaajana monessa projektissa, hän jää kaipaamaan etäisyyttä omaan työhönsä ja enemmän palautetta. "Lopputuloksesta tulee aina parempi, kun on enemmän ihmisiä näkemässä sen (projektin) eri kantilta". Esimerkiksi toimiessaan itse ohjaajana Yläkäs otti projektiin mukaan toisen leikkaajan saadakseen uusia näkökulmia. (Yläkäs, haastattelu 19.2.2014.) Kun on tehnyt samalla materiaalilla töitä viikosta toiseen, tulee helposti sokeaksi omalle työlleen. Neljä silmää näkee paremmin kuin kaksi. Uusien ja tuoreiden näkemysten saaminen lisää laatua, ja täten työnkuvien yhdistyminen olisi huono asia.

4.2.2 Nopeus?

Suurin osa leikkaajista ja graafikoista myönsi, että joissain tapauksissa työnkulut yksinkertaistuvat ja nopeutuvat, jos työnkuvat sekoittuisivat. Jos leikkaaja ja graafikko on sama henkilö, on korjausten ja muutoksien tekeminen nopeampaa ja helpompaa. Jos liikegrafiikan animaatio loppuu liian aikaisin, liian myöhään tai sen sisältämä teksti informaatio muuttuu, on helpompaa tehdä muutokset itse kuin ottaa yhteyttä grafiikan tehneeseen graafikkoon. Graafikon korjauksia voi joutua odottamaan muutama päivä vain huomatakseen, että grafiikka ei vielääkään toimi. Jos ulkopuolinen graafikko on tehnyt grafiikat muokattavaan muotoon, on siltikin nopeampaa ja tarkempaa, että muutokset tekee henkilö, joka on ne alun perin luonut. Leikkaajilta saattaa kulua aikaa monimutkaisen grafiikan animoinnin purkamiseen ja tutustumiseen. Lisäksi itse grafiikkaa (piirrosta tai 3D mallinnusta) ei pysty muokkaamaan kuin itse graafikko. Leikkaaja-

graafikon toinen nopeutta tuova etu on se, että saman tuotantoyhtiön sisällä saattaa olla saman valmistajan grafiikka- ja leikkausohjelmat, jolloin nämä kommunikoivat keskenään jouhevasti. Grafiikkaa ei tarvitse tällöin siirtää ulos ohjelmasta vaan riittää, että tiedoston avaa toisessa ohjelmassa. Tällöin korjausten teko on saumatonta ja muutokset siirtyvät ohjelmaketjussa eteenpäin vain päivitys-nappia painamalla.

Kärenlammen (6.3.2014) mielestä säästää pikkusen aikaa siinä, kun hän leikkaa ja tekee grafiikkaa yhtä aikaa. ”Silloin multa jää pois kaikki materiaalien siirrot ja muut sellaiset asiat. Siinä on pieni aikahyöty, mutta ei se mikään massiivinen ole” (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014). Ylellä käytetään sisäistä verkkoa tiedostojen siirtämiseen fyysisesti leikkaajalle. Siirrot eivät täten ole erityisen vaikeita verrattuna siihen, että muissa yhtiöissä materiaaleja joudutaan kenties siirtämään jopa eri kaupunkiin. Vaikka internetin yli siirtäminen nopeutuu kokoajan, vie sekin oman aikansa. Kun tuotannossa päätetään, että sama henkilö tekee kaiken, niin motiivina usein on ajan ja taloudellisten resurssien säästäminen. Mutta käytäntö on Kärenlammelle (6.3.2014) osoittanut, että toisella kädellä tehtyjen grafiikoiden korjailu vie lopulta enemmän aikaa, verrattuna siihen, että oikea osaaja olisi ollut alun perin oikealla paikalla. Kärenlammen mukaan, jotta saadaan optimaalisesti paras lopputulos, pitäisi työnkuvia koskevat päätökset tehdä kunkin ammattilaisen vahvuuksien mukaan. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.)

Kärenlampi toi esiin myös toisen työnkulkua nopeuttavan seikan, nimittäin tiedonkulun helpottumisen. ”Tietoa ei tarvitse välittää kuin yhden kerran eikä tieto muutu matkalla” (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014). Ei tule kommunikaatio-ongelmia tai erimielisyyksiä taiteellisesta visiosta. Samoin vältetään siltä ongelmalta, että graafikko ja leikkaaja eivät pääsisi samoihin suunnittelupalavereihin. Ylellä Kärenlampi törmää tähän aika usein. Leikkaajat ovat niin työllistettyjä, että he usein leikkaavat jotain muuta projektia sillä välin kun muut suunnittelevat seuraavaa. Kun leikkaaja myöhemmin liittyy työryhmään, grafiikan suunnittelu ja tekeminen on jo usein edennyt pitkälle. Vuorovaikutuksen ja eri näkemysten puute ei edesauta parhaaseen lopputulokseen pääsemistä. Tuotannon tehokkuutta saataisiin parannettua, kun kaikki on oikeassa kohdassa prosessia mukana suunnittelemassa ja tietää ihan tasan tarkkaan, mitä ollaan tekemässä. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) Myös Vase (17.3.2014) on pienessä tuotantoyhtiössä tullut samaan päätelmään kuin Ylellä. Kun leikkaaja toimii myös graafikkona taikka graafikko leikkaajana, ei mene projektin sisään pääsemiseen kahden ihmisen työtä. Silloin on paremmin perillä ja pääsee yhdellä kertaa projektiin mukaan. (Vase, haastattelu 17.3.2014.)

Kun leikkaaja ja graafikko on sama henkilö, työtapoja on joko se, että grafiikkaa tehdään lennossa leikkauksen lomassa tai se tehdään leikkaamisen jälkeen. Aikaa kuluu periaatteessa yhtä paljon kuin, jos kyseessä olisi kaksi eri henkilöä. Poikkeuksena tähän ovat sellaiset tuotannot, joissa leikkaaja ja graafikko pystyisivät työskentelemään yhtä aikaa toisistaan riippumatta. Nopeissa ”saman illan lähetykseen”-tyyppisissä tuotannoissa on usein pakko olla erillinen leikkaaja ja graafikko. On tv-tuotannon arkea, että täytyy tehdä ja toteuttaa nopeasti. Yleensä ollaan tilanteessa, jossa piti olla jo eilen valmista. Yleensä sen jälkeen kun kanava on tilannut jonkin ohjelman tai tv-sarjan, ei Vasen (haastattelu 17.3.2014) mukaan ole aikaa tehdä grafiikkaa, jos halutaan jotain suurempaa. Kuoppalan (kysely 5.3.2014) mielestä leikkausaikataulu kärsii siitä, että leikkaaja tekee jotain muuta kuin leikkaa. Elikkä jos samalta henkilöltä tilataan sekä grafiikka että leikkaus, olisi aikaa varattava enemmän. Lisäksi ongelmia tulee, jos leikkaaja-graafikko sairastuu ja molemmat osa-alueet viivästyvät. Tämä ei tietenkään poissulje mahdollisuutta, ettei erilliset graafikko ja leikkaaja voisivat sairastua yhtä aikaa. Yksin tehdessä on kuitenkin alttiimpi erilaisille viivästyksille, joita elämä ja tekniikka aiheuttavat. Joronen kertoo, että mitä sujuvammin pystyy tuottamaan idean kanssa harmoniasa olevaa jälkeä, sen parempi, mutta jos aikaa ja rahaa on enemmän, ulkopuolelta tilaaminen olisi kannattavinta (haastattelu 2.4.2014).

4.2.3 Kustannustehokkuus?

Pienissä tuotantoyhtiöissä usein yhdistetään työnkuvia, sillä se on kustannustehokkaampaa. Yksi henkilö kustantaa vähemmän kuin kaksi, vaikka tämä tekisikin kahden henkilön edestä työtunteja. Vase (haastattelu 17.3.2014) on huomannut, että nykyään tehdään hyvin paljon pienimuotoisia tuotantoja, jolloin on ehdottomasti hyötyä, että leikkaaja pystyy tekemään myös grafiikkaa. ”Nettisarjat yleistyy huomattavasti ja niissä on ¼ budjetista mitä tv:seen tehdään... on ihan ymmärrettävää, ettei tarvita niin raskaita grafiikoita”. Tällöin on Vasen mielestä erittäin hyvä ominaisuus leikkaajalle, että tämä pystyy tekemään yksinkertaista grafiikkaa. Vase kertoo, että kun heillä on palkattu leikkaaja-graafikko kuukaudeksi, ensimmäisen viikon aikana hänellä ei ole vielä kaikkea kuvattua materiaalia käytössään, jolloin hän ei pääse leikkaamaan kunnolla. Silloin leikkaaja-graafikko pystyy täyttämään odotteluajan esim. grafiikkaa tekemällä. (Vase, haastattelu 17.3.2014.)

Ylen kaltaisissa isoissa tuotantoyhtiöissä kustannustehokkuuden kannalta työnkuvat kannattaa pitää erillään. Jos työnkuvat haluttaisiin yhdistää, vaatisi se massiivista uudelleenkoulutusta sekä leikkaajien että graafikoiden osastolla. Henkilöstön uudelleen kouluttaminen veisi enemmän resursseja kuin lopputuloksesta olisi hyötyä. Leikkaajia ja graafikoita on monia kymmeniä vakituisessa työssä jatkuvassa valmiudessa tekemään oman osansa. Tällöin nopein tapa työskennellä on yhtä aikaa. Graafikko lähettää versioita ja leikkaaja kertoo, jos niissä on jotain ongelmaa. (Koskinen, keskustelu 4.12.2013.) Ylellä ohjelmien valmiit grafiikkapohjat ja rutinoituneet graafikot edesauttavat sitä, että saadaan lyhyessä ajassa edittipäivän aikana valmista grafiikkaa (Koskinen, keskustelu 4.12.2013). Grafiikan tilaaminen talon sisältä on täten kustannustehokainta. Toisaalta kustannuksissa pystyy säästämään myös tekemällä pientä grafiikkaa editissä. Esimerkiksi jos tarvittava grafiikka on yksinkertainen ja nopea tehdä, ja ilman sitä leikkaus ei voi jatkua, on tällöin nopeampaa leikkaajan tehdä grafiikka itse kuin odottaa editissä grafiikan valmistumista toisella osastolla.

4.2.4 Kaksi roolia, yksi mieli

Vaikka koko työryhmällä pitäisi olla sama visio projektista, on hyvä, jos jokainen pystyisi näkemään asioita toisen näkökulmasta. Jos leikkaaja pystyisi ajattelemaan samalla tavalla kuin graafikko, pystyy tämä ottamaan leikkauksessa huomioon grafiikan tarvitsemia asioita. Kun yksi henkilö tekee kahta työnkuvaa, hän ajattelee kahden edestä. Esimerkiksi leikkaaja, joka tietää tekevänsä myös grafiikan, osaa jättää kuvat oikean pituisiksi grafiikkaa varten tai valitsemaan materiaalista klipin, joka toimii suunnitteleman grafiikan kanssa parhaiten. Leikatessa pystyy myös suunnittelemaan grafiikkaa samalla kuin leikkaa, löytämään lisää grafiikan tarpeita ja keksimään uusia ideoita grafiikkaan. Leikkaajana tietää myös tarkalleen millaista, kuinka pitkää sekä mihin kohtaan kuvaruutua grafiikkaa tarvitaan. Leikkaaja-graafikko tietää nämä jo ennen grafiikan aloittamista. Joronen (haastattelu 2.4.2014) mainitsee, että leikkaajalla on etuna se, että tämä tietää, mitä on leikannut ja mikä kertomus taustalla on. Tällöin leikkaaja voisi löytää grafiikkaan jotain semmoista, mitä joku ulkopuolelta tilattu graafikko ei löytäisi. Tämä toimii Vasen (17.3.2014) mielestä myös graafikon kohdalla. Graafikko pystyy miettimään leikkausrytmiä ja prosessoimaan leikkausta samalla kuin tekee grafiikkaa. Kun ymmärtää toisen työnkuvaa, pystyy näkemään asioita toisen näkökulmasta. (Vase, haastattelu 17.3.2014.) Toisaalta voi olla vaikeaa erotella leikkaajan ja graafikon roolia toisistaan ja päättää, että nyt leikkaan runkoa enkä ajattele grafiikkaa, taikka nyt teen

grafiikkaa enkä ajattele leikkaus-saumoja. Voi päätyä pyörimään ympyrää yhden asian ympärillä, kun pitäisi jo päästää irti ja jatkaa eteenpäin. Päivän aikana saattaa huomata edistää sekä leikkausta että grafiikkaa. Leppälä mainitseekin, että palkkaluokat ja pisteytyksien määrittely muuttuisi fuusioitumisen myötä monimutkaisemmaksi (kysely 2.12.2013).

Työnkuvien yhdistymisien HYÖDYT	Työnkuvien yhdistymisien HAITAT
Työnkulut saattavat nopeutua ja yksinkertaistua.	Aikataulusongelmat!
Lisää työn mielekkyyttä ja tuo vaihtelua.	Laatu kärsii!
Lisää kustannustehokkuutta, varsinkin pienissä tuotannoissa.	Palkkaluokkien ja pisteytyksien määrittely monimutkaistuu.
Muutosten ja korjausten teko grafiikkaan on nopeampaa.	Aikaa kuluu enemmän, kuin jos leikkaaja ja graafikko työskentelisivät yhtä aikaa.
Tiedonkulku on helpompaa.	Vain yksi näkemys ja palautteen puute.
Materiaaleja ei tarvitse siirtää ja toimittaa eri paikkaan.	Puutteet koulutuksessa jommassa kummassa työnkuvista.
Leikkauksen sisältö kommunikoi paremmin grafiikan kanssa.	Erikoisosaaminen ja työvälineiden hallinta heikkenee.
Animoinnin rytmitys, dramaturgian luonti ja kuvakerronta on helpompaa, jos on leikkaajan ammattitaito.	
Leikatessa pystyy samalla suunnittelemaan grafiikkaa ja rytmittää kuvia grafiikkaa silmälläpitäen.	

KAAVIO 3. Fuusioitumisen haittoja ja hyötyjä on lähes yhtä paljon.

4.3 Erillään pysyminen vai fuusioituminen

Nykyään ohjelmistot muuttuvat kokoajan: vaikeutuvat ja monipuolistuvat. Ylen leikkaajien esimiehen Hurstin mielestä ihmiselle ei jää aikaa päivittää osaamistaan kuin yhdellä alueella ja täten erikoistua vain siihen omaan työkuvaansa (keskustelu 29.11.2013). Hursti ei täten myöskään usko, että Ylellä työskentelevät yhdistyisivät. Päinvastoin ne ovat koko ajan eriytyneet toisistaan vuosien varrella kauemmas. Ennen vanhaan Ylellä oli editeissä vielä graafisia ohjelmia ja leikkaaja saattoi tehdä joitain grafiikoita toimittajan kanssa itsekin, muistelee Hursti. Nykyiset uudet editit eivät enää tue grafiikan tekoa ja niistä puuttuvat ohjelmat, poikkeuksena markkinoinnin editit. (Hursti, keskustelu 29.11.2013.)

Toisaalta taas ohjelmat lähenevä kokoajan toisiaan. Leikkausohjelmiin tulee lisää grafiikan luonti mahdollisuuksia kun valmistajat koettavat saada ohjelmiinsa mahdollisimman paljon ominaisuuksia ja täten viedä markkinoita muilta valmistajilta. Myös graafikoiden käyttämät ohjelmat lähenevät leikkausohjelmia päivitys päivitykseltä. Esimerkiksi ohjelmilla, joilla perinteisesti on käsitelty stillkuvaa (esim. Photoshop), voi nykyään leikata videomateriaalia (Joronen, haastattelu 2.4.2014). Kuvankäsittelyohjelmilla voi nykyään myös tehdä videoon värimäärityksiä ja efektointeja (Joronen, haastattelu 2.4.2014). Vektorigrafiikka- ja kuvankäsittelyohjelmissä on lisäksi valmiita pohjia eri videoformaateille, joilla voi tehdä oikean kokoista grafiikkaa videoon. Myös Kärenlampi muistelee noin kymmenen vuotta sitten jo leikanneensa ja tehneensä grafiikat kansainvälisesti esitettyyn tv-mainokseen käyttäen pelkästään leikkausohjelmaa (haastattelu 6.3.2014). Ohjelmien kautta työskentelevät lähenevät toisiaan. ”Ja se on hienoa, että graafikko tekee esim. grafiikat samalla ohjelmalla, millä leikkaaja leikkaa, koska silloin ne ovat ehdottomasti yhteensopivia” (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014). Nykyään perusteet ohjelmista opitaan koulussa ja oman kiinnostuksen mukaan ihmiset opiskelevat asiasta lisää. Nykyään voi itse opiskella eri ohjelmien toimintoja netistä löytyvien videotutoriaalien avulla. Enää ei ole ammattisalaisuuksia eikä tieto ole vain harvojen hallussa. Nykyään ei tarvita edes tutkintoa alalle. Itseoppineita on paljon ja yritykset järjestävät myös koulutuksia työntekijöilleen.

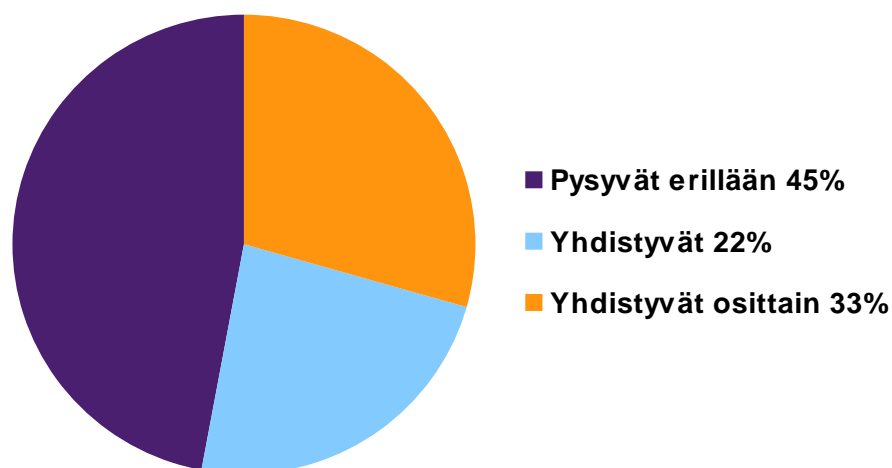
Kysyessäni alan ammattilaisilta fuusioituvatko työnkuvat tulevaisuudessa, sain yllättäviä vastauksia. Kaikista vastanneista vajaa puolet uskoo työnkuvien pysyvän erillään. Mutta kuitenkin jopa 22 % vastaajista uskoo fuusioitumisen toteutuvan kokonaan ja 33 % osittain (Kaavio 4, s. 41). Mielenkiintoista teki vastauksissa se, että niistä näki selvästi, minkä kokoisissa yhtiöissä kukin työskenteli. Vastanneiden henkilöiden taustoja tarkastelemalla selvisi, että pienissä tuotantoyhtiöissä työskentelevät suhtautuvat yhdistymiseen positiivisemmin. He omasivat myös jo nyt useamman kuin yhden roolin yhtiössään. Moni teki leikkaamisen lisäksi esimerkiksi graafikon, ohjaajan tai luovan suunnittelijan työnkuvia. Moniosajuus laajentaa pienfirman vaihtoehtoja työkuluissa ja työnjaoissa (Joronen, haastattelu 2.4.2014). Pienemmissä tuotannoissa, olisi siis parempi, jos yksi ihminen pystyisi tekemään mahdollisimman paljon. Vase (haastattelu 17.3.2014) kertoo, että pienten tuotantojen trendi on kasvamassa. Projekteja tehdään pienemmillä porukoilla: kustannustehokkuus edellä varsinkin pelkästään nettiin menevissä ”tv”-tuotannoissa. Resurssien vähyys pakottaa kustannustehokkuuden lisäämiseen ja tämä suosii moniosajia. ”En tiedä, onko tämä pelkästään taantuman aiheuttamaa trendi vai mikä siihen vaikuttaa”, pohtii Vase ja lisää, että lähtökohtaisesti leikkaajan olisi joka tapauksessa hyvä pystyä tekemään useampia työnkuvia. (Vase, haastattelu 17.3.2014.) Myös Yläkkään mielestä työnkuvat ovat fuusioitumassa (haastattelu 19.2.2014). ”Musta se on hyvä juttu, koska tykkään tehdä grafiikkaa ja teenkin niitä, mutta kaikki ei ole välttämättä samaa mieltä”. Yläkäs kertoo, että nykyään leikkaajan pitää hallita pienten grafiikoiden sekä äänen tekeminen, jotta ohjelma saadaan samasta editistä valmiiksi asti ulos. Tällöin tuottajan ei tarvitse pyörittää ohjelmaa eri henkilöillä ja joka paikassa. ”Yhä enemmän kaikki lähtee samalta koneelta... tähän ollaan menossa, en tiedä kenen kannalta se on hyvä” (Yläkäs, haastattelu 19.2.2014).

Suurin osa fuusioitumisesta kielteisesti ajattelevista työskentelee isossa tai keskisuuressa yrityksessä, joissa iso koneisto pyörittää rattaita. Ylen leikkaajista ja graafikoista kukaan ei uskonut fuusioitumiseen. Kustannustehokkuuden kannalta olisi tyhmää jättää käyttämättä toinen osasto kokonaan ja/tai kouluttaa henkilöstö uudelleen. Ylen Design osaston graafisten suunnittelijoiden työtehtävät ovat sitä paitsi hyvin moninaiset ja tv-ohjelmiin tehtävä liikegrafiikka vain yksi osa-alue. Suurin aika liikegrafiikankin työajasta menee grafiikan visualisoimiseen ja piirtämiseen. Leikkaajalla pitäisi täten yhdistymisen myötä olla myös kyky tehdä muitakin grafiikan osa-alueita kuin liikegrafiikka ja tämä tuskin olisi mahdollista kaikkien kohdalla. Kärenlampi (haastattelu 6.3.2014) muistelee, että yhdessä vaiheessa Ylellä oli pyrkimys siihen, että kaikki graafikot osai-

sivat tehdä kaikkea: esim. kuvata, tehdä 3D:tä, liikkuvaa grafiikkaa, hahmo-animointia, efektointia, printtigrifiikkaa ja käyttää Viziä. ”Vähän ajan päästä todettiin, että ei se ihan näin mene. Kun kaikkea ei vaan kerta kaikkiaan voi osata ja olla kaikessa hyvä”, toteaa Kärenlampi. Hän arvelee, että työelämässä voi nousta trendiksi, että tehdään ja kokeillaan enemmän erilaisia työnkuvien sekoittumisia, mutta ennen pitkään mennään takaisin erityisosaamisiin ja vahvuusalueisiin. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) Kärenlampi jatkaa kuitenkin, että jatkossakin pienissä tuotantoyhtiöissä moniosaajien käyttäminen on varmasti suuremmissa roolissa kuin suurissa tuotantotaloissa (sähköpostiviesti 29.4.2014.)

Leikkaajien ja graafikoiden mielipide: Tulevaisuudessa työkuvat...

KAAVIO 4. Graafikoista ja leikkaajista yli puolet uskoo työnkuvien yhdistyvän osittain tai kokonaan ja 45 % vastanneista uskoo työnkuvien pysyvän erillään.

On myös hyvä, etteivät työkuvat täysin yhdisty, sillä näin ammattitaito kummallakin sektorilla pysyy mahdollisimman korkeana. Tällöin voidaan halutessaan panostaa visuaaliseen laatuun ja tilata grafiikka erilliseltä graafisen suunnittelun ammattilaiselta. Kärenlampi (haastattelu 6.3.2014) tekee työssään sekä leikkaamista että grafiikkaa, mutta ei silti usko työnkuvien totaaliseen fuusioitumiseen, koska uskoo ihmisillä aina olevan jompikumpi osa-alue vahvempi. Hän on törmännyt välillä tapauksiin, joissa todellakaan ei olisi kannattanut saman henkilön tehdä molempien hommia. Näissä kaikissa tapauksissa oli ollut sellainen tilanne, että yhdellä henkilöllä ei ollut riittänyt osaaminen kahden työhön, jolloin toinen osaamisalueista oli ollut todella heikko. Kärenlampi kuitenkin toteaa, että on niitäkin henkilöitä, jotka pystyvät tekemään molempia, mutta se on

osaamis-, kokemus- ja näkemys- ja taitokysymys. Kärenlampi ei näe yhdistymistä huonona asiana, mutta hän on edelleen sitä mieltä, että vaikka ohjelmistot mahdollistaisivat yhdistymisen, työskenteleminen tuskin muuttuu radikaalisti ainakaan isompien ja vaativimpien tuotantojen kohdalla. (Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) Kysyessäni Selkälältä (haastattelu 14.3.2014), millaisissa tuotannoissa hän yhdistäisi työnkuvat, sain mielenkiintoisen vastakysymyksen - miksi? Mikä on se syy, miksi pitäisi toimia näin? Selkälän mielestä pienimmissäkin yrityksissä, joissa jokainen euro on tärkeä, kannattaisi kustannusten sijaan pysähtyä pohtimaan, miksi työnkuvat pitäisi yhdistää. Pienen budjetin takia joudutaan usein tinkimään jostain, mutta on hyvä pohtia, mistä kannattaa ja mistä ei kannata tinkiä. Pitäisikin aina ajatella lopputulos edellä ja pohtia, mikä toimintamalli olisi paras juuri tälle tuotteelle. (Selkälä, haastattelu 14.3.2014.)

Grafiikan tarve vaikuttaa myös siihen, kannattaako työnkuvia yhdistää. Esimerkiksi draama- ja livestyle -ohjelmien leikkaajan taikka elokuvaleikkaajan ei tarvitse tehdä tai käyttää grafiikkaa niin paljon, että työnkuvia kannattaisi yhdistää. Silloin kun grafiikka on isossa osassa lopputulosta, työnkuvat kannattaisi yhdistää, kertoo leikkaaja Kuoppala keskisuuresta yrityksestä (kysely 5.3.2014). Joskus grafiikka on niin tärkeä osa leikkausta, että ilman sitä ei päästäisi leikkauksessa jouhevasti eteenpäin. Monen leikkaajan mielestä työnkuvat saattavat yhdistyä tulevaisuudessa juuri pienissä liikegrafiikka painotteisissa leikkaustöissä. Kuoppala kertoo, että esimerkiksi paljon liikegrafiikkaa sisältävissä kanavan markkinoinnissa, ohjelmatunnuksissa ja trailerissa olisi nopeaa ja kätevää, että leikkaaja olisi edes jonkin verran mukana tekemässä grafiikkaa. Jos tuotteessa taas on selkeästi enemmän grafiikkaa ja animaatiota kuin leikkaamista, olisi parasta, että sen tekee graafikko-leikkaaja (Kuoppala, kysely 5.3.2014).

Joillekin muuttuva työnkuva tuo mielekästä vaihtelua. Mutta kaikki leikkaajat ja graafikot nimittäin eivät ole kiinnostuneet toistensa toimenkuvista, eivätkä näin ollen halua fuusioitua yhteen. Aina leikkaaja ei koe, että hänellä olisi tarpeeksi ammattitaitoa grafiikan tekemiseen. Kuka vaan osaa laittaa tekstin ruutuun, mutta pitää olla sen verran ammattilypeyttä, ettei päästää käsistään jotakin, mikä ei ole ehkä parasta mahdollista. Joskus ihmiset ajattelevat, että pystyvät tekemään tekstiä itsekin taikka leikkaamaan jontenkin trailerin kasaan, mutta laadullisesti parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen tällä ei päästä. (Selkälä, haastattelu 14.3.2014; Kärenlampi, haastattelu 6.3.2014.) Joronen korostaa, että varsinkin yksityisyrittäjänä ammattitaito mitataan siinä, että osaa jokaisen tilanteen ja projektin kohdalla päättämään, pystyykö hoitamaan työn itse vai tarvitaanko apua (haastattelu 2.4.2014). Oman osaamisen ja rajojen tunteminen on täten myös tär-

keää. Kun on tutustunut graafikon tai leikkaajan työnkuvaan, pystyy paremmin hahmotamaan, jos jokin menee oman osaamisen yli. Joronen kertoo, että työelämässä tullaan aina peräänkuuluttamaan joustavuutta, mutta oman joustavuuden rajojen ymmärtäminen on se paras oman ammattikuvan mittari (haastattelu 2.4.2014).

5 POHDINTA

Tutkimus onnistui yli odotusteni, sillä sain enemmän osallistujia kuin uskalsin toivoakaan. Haastatteluihin ja kyselyihin osallistuneita graafikoita on vähemmän kuin leikkaajia, joten täysin tasavertaisesti tuloksia ei pysty vertaamaan. Tutkimuksen pohjalta ei voi myöskään vetää koko alaa kattavaa johtopäätöstä, koska otanta ei ole tarpeeksi suuri. Mutta tutkimus antaa kuitenkin osviittaa ja kertoo sen, että ainakin kyseisten yhtiöiden kohdalla työnkuvat yhdistyvät useammin pienissä kuin keskisuuressa taikka isossa yhtiössä. Opin lisäksi paljon asioita tutkimuksen varrella. Aluksi pidin leikkaajan ja graafikon työnkuvia melko samanlaisina, mutta tutkimuksen myötä tajusin, kuinka paljon eroja niissä on. Graafikko on vastuussa visuaalisesta ilmeestä ja leikkaaja tarinasta. Vaikka erot työnkuville onkin suuret, on molempien työnkuvien hallitseminen mahdollista tiettyyn rajaan asti. Todennäköisesti ihminen painottaa erikoistumisensa jompaankumpaan ammattiin ja täten joutuu päättämään, kumpaa osa-alutta osaa paremmin.

Tutkimukseni mukaan siis leikkaaja ja graafikko tekevät tänä päivänä osittain samoja työnkuvia tv-puolella riippuen tuotannosta. Opin, kuinka häilyvä raja erityisesti liikegrafiikan kohdalla työnkuville on. Sitä tekevät sekä leikkaajat että graafikot riippuen projektista. Yhdistymässä olevat grafiikka- ja leikkausohjelmat mahdollistaisivat työnkuvien yhdistymisen. Aikaisemmin olin sitä mieltä, että kaikissa tuotannossa tämä olisi hyvä asia. Mutta tutkimus on osoittanut, että näin ei ole. Yhdistymisen hyöty on haastattelujen mukaan kiinni kyseisen yhtiön koosta, tuotannon suuruudesta sekä grafiikan määrästä suhteessa leikkaamiseen. Voisi sanoa, että mitä pienempi tuotanto ja yhtiö tai mitä enemmän grafiikkaa tuotantoon kuuluu, sitä kannattavampaa olisi työnkuvien fuusioituminen. Syinä on kustannustehokkuus sekä työnkuvien nopeutuminen. Etuina on myös leikkauksen ja grafiikan parempi yhteneväisyys sekä tiedonkulun helpottuminen. Tutkimukseen osallistuneissa pienissä tuotantoyhtiöissä fuusioituminen näyttäisi toteutuvan, sillä sitä on jo tapahtunut, ja se on pienelle yritykselle kustannustehokkainta. Päinvastoin isoissa yhtiöissä ja tuotannoissa on sen sijaan parempi olla erilliset ammattilaiset tekemässä työtään ajan kanssa. Erillään työskentely nopeuttaa jälkituotannon valmistumista ja erikoistuminen omaan ammattiin lisää laatua ja työvälineiden hallintaa. Isoissa tuotantoyhtiöissä, kuten Ylellä, työnkuvat todennäköisesti pysyvät erillään.

Toisaalta on mahdollista, että tulevaisuudessa työnkuvat sekoittuvat vain joiltain osin. Liikegrafiikan kohdalla näin on jo osittain käynyt. Ohjelmatunnukset, trailerit ja mai-

nokset saattavat muuttua vielä enemmän liikegrafiikka painotteisiksi, jolloin työnkuvat sekoittuvat vielä lisää. Leikkaaja ja graafikko saattavat työskennellä entistä tiiviimmin yhdessä ja jotkin osa-alueet saattavat hypätä leikkaajan tai graafikon työnkuvan puolelle. Leikkaus- ja grafiikkaohjelmien muuttuessa vielä enemmän toistensa kaltaisiksi työnkuvien rajat saattavat muuttua lisää. Uskon, että tulevaisuudessa yleistyy pienimuotoinen leikkaaminen graafikoilla ja pienimuotoinen grafiikka leikkaajilla. Esimerkiksi leikkaajille saattaa tulla arkipäiväiseksi leikkauksen lomassa tehdä leikkausohjelmiaan grafiikkaa, joita kenties aletaan kutsua ”leikkaajagrafiikaksi”. Tämä siksi, että työnkuva erottuisi varsinaisesta grafiikan teosta, jota tekee ja suunnittelee graafisen suunnittelun ammattilainen. Graafikkokin pystyy tekemään nykyään graafisilla ohjelmilla pienimuotoista leikkausta, jota kenties aletaan kutsua ”graafikkoleikkaamiseksi”. Nämä olisivat grafiikka painotteisia pieniä mainoksia, trailereita yms., joissa ei tarvita niin suurta dramaturgista panosta kuin leikkaajan ammatissa.

Koska työnkuviin vaikuttaa tutkimuksen mukaan nykyään vahvasti tuotannon ja ryhmän koko, muuttuu ehkä ammattien jaottelu toisenlaiseksi. Kenties siinä, missä ennen jaettiin leikkaajat ja graafikot erikoistumisensa ja tuotantotyyppin mukaan (esim. elokuva-leikkaaja ja printtigrافیikko), tulevaisuudessa raja vedetäänkin tuotannon koon mukaan. Jako voisi vaikka olla ”pientuotantoleikkaaja tai -grافیikko” sekä ”suurtuotantoleikkaaja tai -grافیikko”. Näiden työnkuvat eroaisivat siinä, että pienissä tuotannoissa leikkaaja tekisi enemmän grafiikkaa ja graafikko leikkausta, mitä ei tapahtuisi isoissa tuotannoissa. Täten koulutuksissa voitaisiin erikoistua jo valmiiksi jommankumman kokoluokan tuotantoihin ja siten opiskella omaa linjaansa joko fuusioituneen tai vanhan tavan mallin mukaisesti. Tämä on mielestäni hauska ajatus, mutta toteutuminen jää nähtäväksi.

Tv-ala on menossa monen ammattilaisen mielestä siihen suuntaan, että leikkaajan pitää hallita enemmän ja enemmän asioita. 90 -luvulla peräänkuulutettiin enemmän eri osa-alueeseen erikoistumista, mutta nykyään resursseja vähennetään ja tehdään pienemmillä tuotantohenkilöstöillä. Jos nettiv-tuotannot yleistyvät, vaikuttaa se myös edullisempien toimintamallien kysyntään. Tällöin, jos tulevaisuudessa tuotantoryhmät pienenevät, pitäisi oman erikoistumisensa lisäksi hallita muitakin työnkuvia. Moniosaajuus on täten tulevaisuuden todennäköisin trendi, joten kannattaa pohtia vakavasti laajentavansa osaamistaan muille jälkituotannon alueille. Ne graafikot, jotka ovat erikoistuneet liikegrافیikkaan, ovat lähinnä leikkaajan työnkuvaa, jolloin hyppy leikkaajaksi ei ole mahdollista. Tähän tarvitaan lisää koulutusta dramaturgiasta ja leikkauksen lainalaisuuksista.

Samoin toisinpäin; leikkaajien, jotka ovat grafiikasta kiinnostuneita ja hallitsevat leikkausohjelmissa olevat animoinnit, kannattaa pohtia liikegrafiikkaan kouluttautumista. Moni haluaa kehittää itseään ammatillisesti ja kun se raja tulee vastaan omassa ammatissa, ruvetaan laajentamaan osaamista muihin ammatteihin. Leikkaajan tai graafikon on helpompi hakeutuvat jälkituotannon muille alueille usein ihmisluonteensa vuoksi. Vaikka moni leikkaaja ryhtyy kuvaamaan ja ohjaamaan, niin ihminen saattaa viihtyä tietokoneen ääressä paremmin kuin ihmisten ilmoilla. Minusta on helpompi jatkaa erikoistumistaan toisen ammatin puolelle, kun ei tarvitse vaihtaa työympäristöä ja työpistettä. Grafiikka ja leikkaus ovat lisäksi jälkituotannon aloista minun mielestäni helpoimmin yhdistettävät alat, koska ne: tukevat toisiaan; tehdään usein yhtä aikaa sekä ovat molemmat kuvan kanssa tekemisissä.

Tv-ohjelma trailereineen kaikkineen tarvitsee sekä grafiikkaa että leikkauksen valmistukseen. Ja vaikka näiden kahden ammatin työnkuissa on paljon samaa, on niissä sen verran eroja, että toinen ei voi korvata toista. Näiden tutkimuksen tuomien tulosten perusteella täydellistä työnkuvien sulautumista tuskin tapahtuu. Yhdistynyttä nimikettä ”jälkityöhön erikoistunut visuaalinen taiteilija” tuskin tulee. Uskallan kuitenkin väittää, että työnkuvat sekoittuvat hieman; lukuun ottamatta ehkä Ylen kaltaisia isoja tuotantoyhtiöitä. Ohjelmien sekä koulutusmahdollisuuksien puolesta tämä on jo mahdollista. Työnkuvien rajat saattavat muuttuvat - varsinkin liikegrafiikan osalta. Asioita, jotka ennen olivat graafikon työnkuvaa saattaa tulevaisuudessa kuulua leikkaajalle ja toisinpäin. Leikkaajien ja graafikoiden oletetaan osaavan enemmän toistensa työnkuvia. Varsinaisen leikkaamisen taikka graafisen suunnittelun luonnetta nämä mahdolliset muutokset eivät tule kuitenkaan muuttamaan.

LÄHTEET

Ammattinetti. Graafinen suunnittelija. www-sivu. Luettu 1.11.2013.

<http://www.ammattinetti.fi/>

Ammattinetti. Leikkaaja. www-sivu. Luettu 1.11.2013. <http://www.ammattinetti.fi/>

Anonyymi leikkaaja. 2014. Sähköpostikysely 19.3.2014. Kyselyn laatija Pasanen, T. Luettu 19.3.2014.

Aaltonen, J. 2014. Nettiartikkeli. Elokuvantaju. Luettu 4.3.2014.

http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/kasikirjoitus/artikkelit/aaltonen_rakenne_hahmottuu.jsp

Graafinen suunnittelu. Wikipedia 2013. Luettu 2.11.2013.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Graafinen_suunnittelu

Grafiikka. Elokuvantaju. www-sivu. Luettu 25.3.2014.

<http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/jalkituotanto/grafiikka.jsp>

Hietaniemi, T. 2012. Reality-tv leikkaajan silmin. Viestinnän koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 23.9.2013.

<http://publications.theseus.fi/>

Hursti, A. jälkituotannon esimies. 2013. Kysely 29.11.2013. Kyselyn laatija Pasanen, T. Yle Mediapolis, Tampere.

Hursti, A. jälkituotannon esimies. 2013. Keskustelu 29.11.2013. Yle Mediapolis, Tampere.

Insertti. Wikipedia 2013. Luettu 1.12.2013. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Insertti>

Joronen, T. Animaation lehtori. 2014. Haastattelu 2.4.2014. Haastattelija Pasanen, T. Litteroitu. Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampere.

Julin J. 2012. Liikegrafiikka tv-promotuotannoissa. 3D-animoinnin ja visualisoinnin koulutusohjelma. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 23.9.2013.
<http://publications.theseus.fi/>

Juselius, U. 2004. Asettelusta ja fonttien valinnasta. www-sivu. Luettu 2.3.2014
<http://www.phpoint.fi/ulrikaj/www/typo.htm>

Kakkonen kertoo. 2011. Boforin maailma syntyy virtuaalitudiossa.
Julkaistu 16.5.2011. Luettu 3.4.2013. http://tv2.yle.fi/tv2_comment_form/2441

Kimiläinen, A. graafikko. Yle. 2014. Sähköpostikysely 12.3.2014. Kyselyn laatija Pasanen, T. Luettu 12.3.2014.

Koskinen, J. leikkaaja. 2013. Kysely 4.12.2013. Kyselyn laatija Pasanen, T. Yle Mediapolis, Tampere.

Koskinen, J. leikkaaja. 2013. Keskustelu 4.12.2013. Yle Mediapolis, Tampere.

Kukkurainen, K. 2012. Yleisökysymyksiä. Yle-päivä, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 10.10.2012. Kouvola. www-sivu. Luettu 5.12.2013. <http://yle.fi/yleisradio/yle-paiva-kouvolan-kyamkssa-1010>

Kuoppala, J. leikkaaja. 2014. Sähköpostikysely 5.3.2014. Kyselyn laatija Pasanen, T. Luettu 5.3.2014.

Kärenlampi, J. Art director. 2014. Puhelinhaastattelu 6.3.2014. Haastattelija Pasanen, T. Litteroitu. Yle Mediapolis, Tampere

Kärenlampi, J. Art director. 2014. lopputyöhöni hyväksyntä. Sähköpostiviesti. Luettu 29.4.2014.

Lahden ammattikoulun kotisivut. Luettu 3.4.2013
<http://www.lamk.fi/muotoilujataide/koulutus/>

Leppälä, K. elokuvaleikkaaja. 2013. Kysely 2.12.2013. Kyselyn laatija Pasanen, T. Yle Mediapolis, Tampere

Leppälä, K. elokuvaleikkaaja. 2013. Jatkokysely lopputyöhöni. Sähköpostiviesti. Luettu 6.12.2013

Loimaan ammattiopiston nettisivut. Luettu 8.12.2013.

<http://www.loimaa.lskky.fi/viestinta-ja-informaatiotieteet>

Mediametka, Mediakasvatuskeskuksen www-sivu. Luettu 3.12.2013.

<http://mediametka.fi/oppimateriaalit/elokuva/elokuvakerronnan-perusteita/analyysi/>

Motion plus Design” Center: “What is Motion Design?”. Opetusvideo. Vimeo 2012. Katsottu 24.11.2013. <http://www.directorsnotes.com/2011/10/26/motion-plus-design-what-is-motion-design/>

Murch, W. 1995. In the blink of an eye. Beverly Hills: Sillman-James Press.

Noki, A. 2013. Liikegrafiikka televisio-ohjelmissa. Elokuvan ja television koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 23.9.2013.

<http://publications.theseus.fi/>

Rinkinen J. 2013. Tosi-tv:n leikkaaminen – erityispiirteet ja ajan tiivistäminen. Viestinnän koulutusohjelma. Karelia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 24.9.2013.

<http://publications.theseus.fi/>

Selkälä, H. graafikoiden esimies. 2014. Haastattelu 14.3.2014. Haastattelija Pasanen, T. Litteroitu. Yle Mediapolis, Tampere.

TAMK:n opinto-opas 2013–2014. Elokuvan ja television ohjelma. Luettu 8.12.2013. <http://opinto-opas-ops.tamk.fi/index.php/fi/167/fi/26/13ELOTV/5>

Toivanen, A. Yleistä typografiasta. Graafinen.com. Luettu 19.3.2014

http://www.graafinen.com/typografia/yleista_typografiasta/

Vase, V. Luova suunnittelija-graafikko. 2014. Puhelinhaastattelu 17.3.2014. Haastattelija Pasanen, T. Litteroitu. Lemeon Oy, Helsinki.

Varonen, J. leikkaaja, markkinointi. 2013. Kysely 29.11.2013. Kyselyn laatija Pasanen, T. Yle Mediapolis, Tampere.

Varonen, J. leikkaaja, markkinointi. 2013. Keskustelu 29.11.2013. Yle Mediapolis, Tampere.

Varonen, J. leikkaaja, markkinointi. 2013. Jatkokysely lopputyöhöni. Sähköpostiviesti. Luettu 6.12.2013.

Ylen kotisivut. Yle Yhtiönä. Luettu 28.4.2014. <http://yle.fi/yleisradio/yle-lyhyesti>

Yläkäs, K. leikkaaja-graafikko. 2014. Puhelinhaastattelu 19.2.2014. Haastattelija Pasanen, T. Litteroitu. Mediatehdas Dakar Oy, Kotka.

KUVALÄHTEET:

Kuva 1. Elokuvantaju. www-sivu. Luettu 4.3.2014.

<http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/kasikirjoitus/alkusysays.jsp>

Kuva 2. Promaxdba 2011. Sub Channel idents. Kuvakaappaus. Video. Katsottu 28.3.2014. <http://apps.promaxbda.org/emea/europe.html>

Kuva 3. MTV3:n tunnuksset ja kanavailmeet 1957–2013. Kuvakaappaus. Youtube 2013. Katsottu 4.3.2014. <http://www.youtube.com/watch?v=srKKF9cly2M>

Kuva 4. Tältä näyttää TV2:n syksyn uutuussarja KIMMO - katso traileri!. Kuvakaappaus. Youtube 2012. Katsottu 4.3.2014.

<https://www.youtube.com/watch?v=f4OaxMbf2nE>

Kuva 5. Yle uutiset 18:00. Jakso 43/225. YLETV1, 4.3.2014. Kuvakaappaus. Katsottu Yle Areena 5.3.2014. <http://areena.yle.fi/tv/2151949>

Kuva 6. Yle uutiset 18:00. Jakso 43/225. YLETV1, 4.3.2014. Kuvakaappaus. Katsottu Yle Areena 5.3.2014. <http://areena.yle.fi/tv/2151949>

Kuva 7. Klikkaa mua. MTV Katsomo 13.3.2014. Kuvakaappaus. Katsottu 26.3.2014. <http://www.mtvkatsomo.fi/?treeId=33005014>

Kuva 8. Meidän safkaa. MTV Katsomo 24.3.2014. Kuvakaappaus. Katsottu 26.3.2014. <http://www.mtvkatsomo.fi/?treeId=33009036>

Kuva 9. Erilaiset äidit. MTV Katsomo. Ilmestynyt 12.3.2014. Katsottu 26.3.2014. <http://www.mtvkatsomo.fi/?treeId=33011085>

Kuva 10. Poliisi-TV. Yle TV2 5.9.2013. Dailymotion Video. Kuvakaappaus. Katsottu 4.3.2014. http://www.dailymotion.com/video/x14ulil_poliisi-tv-to-5-9-2013-klo-21-25-yle-tv2_news

Kuva 11. Poliisi-TV. Yle TV2 5.9.2013. Nettivideo. Dailymotion. Katsottu 4.3.2014. http://www.dailymotion.com/video/x14ulil_poliisi-tv-to-5-9-2013-klo-21-25-yle-tv2_news

LIITTEET

Liite 1. Kyselyn pohja

Teija Pasanen

Kysely lopputyöhön

1

Kysely Teija Pasasen lopputyöhön:

Graafikon ja leikkaajan työnkuvien fuusioituminen

Lopputyössäni koetan selvittää graafikon ja leikkaajan epäselvät työnkuvat ja miten tämä jaottelu eroaa isoissa ja pienissä yrityksissä. Haluan selvittää, onko tulevaisuudessa olemassa leikkaajia ja graafikoita, vai onko silloin vain jälkityöhön erikoistuneita visuaalisia taiteilijoita. Onko hyötyä on siitä, että työnkuvat yhdistyvät vai onko siitä enemmän haittaa?

Olen kiitollinen ajastasi ja osallistumisestasi.

1. Nimi ja sukunimi (kerro jos et halua nimeäsi mainittavan kirjallisessa lopputyössäni)
2. Mikä on ammattinimikkeesi Ylellä?
3. Minkä koulutuksen/koulutukset aikoinaan kävit?
4. Mitä erilaisia työtehtäviä työnkuvaasi kuuluu?
5. Onko työnkuvasi muuttunut siitä kun aloitit Ylellä? Jos on niin miten?
6. Oletko joutunut tekemään asioita, jotka eivät kuulu varsinaiseen työnkuvaasi? Millaisia?
7. Onko tekniikka muuttunut Ylellä ollessasi ja kuinka se on vaikuttanut työnkuvaasi?
8. Miten itse koet graafikon ja leikkaajan eri työnkuvat? Onko niissä sinusta eroja tai yhtäläisyyksiä, millaisia?
9. Miten näet työnkuvasi muuttuvat tulevaisuudessa?
10. Mitä hyötyä/haittaa sinusta on eri ammattikuntien työnkuvien fuusioitumisesta?

Kiitos vastauksistasi. Jos saan palata asiaan jatkohaastattelun merkeissä lisää mailiosoitteesi tähän _____

Liite 2. Haastattelu kysymyksiä leikkaajille

- 1 Etu- ja sukunimi
- 2 Mikä on ammattinimikkeesi yhtiössänne?
- 3 Minkä alan koulutuksen aikoinaan kävit?
- 4 Onko työnkuvaasi kuulunut grafiikan/liikegrafiikan tekoa? Millaista?
- 5 Millaisia workflow:ta grafiikan ympärillä olet nähnyt eri yhtiöissä?
- 6 Mitä eroja tai yhtäläisyyksiä näet graafikon ja leikkaajan työnkuviissa?
- 7 Mitä hyötyä tai haittaa on siitä, että leikkaaja ja graafikko olisivat sama henkilö?
- 8 Millaisissa tuotannoissa olisi hyödyllistä yhdistää työnkuvat? Kiireelliset?
- 9 Millaisissa tuotannoissa yhdistämisessä olisi haittaa? Kustannustehokkuus vs. laatu?
- 10 Ovatko sinusta liikegrafiikalla tehdyt trailerit/mainokset/alkutunnukset graafikon vai leikkaajan työnkuvaa?
11. Ovatko mielestäsi työnkuvat fuusioitumassa yhteen? Pitäisikö? Miksi?
12. Miten näet työnkuvasi muuttuvat tulevaisuudessa? Mihin ala on menossa?

Liite 3. Haastattelu kysymyksiä graafikoille

- 1 Etu- ja sukunimi (kerro jos et halua nimeäsi mainittavan kirjallisessa lopputyössäni)
- 2 Mikä on ammattinimikkeesi yhtiössänne (firma voidaan pitää anonyyminä)?
- 3 Minkä alan koulutuksen aikoinaan kävit?
- 4 Kuuluuko työnkuvaasi liikegrafiikan tekoa? Millaista?
- 5 Kuuluuko työhösi jonkinlaista leikkaamista/leikkausohjelman käyttöä?
- 6 Millainen workflow grafiikan ympärillä on? (anonyymius tarvittaessa)
- 7 Mitä eroja tai yhtäläisyyksiä näet graafikon ja leikkaajan työssä?
- 8 Mitä hyötyä tai haittaa on siitä, että leikkaaja ja graafikko olisivat sama henkilö?
- 9 Millaisissa tuotannoissa sinusta olisi hyödyllistä yhdistää työnkuvat? Millaisissa ei?
Kiire vs. kustannustehokkuus vs. laatu?
- 10 Ovatko sinusta liikegrafiikalla toteutetut trailerit/mainokset/alkutunnukset graafikon vai leikkaajan työnkuvaa?
11. Ovatko mielestäsi työnkuvat fuusioitumassa yhteen? Pitäisikö? Miksi?
12. Miten näet työnkuvasi muuttuvat tulevaisuudessa? Mihin ala on menossa?